

AKKA/LAA

Ziņas

Nr. 34, 2011.gada decembris

Radošu un panākumiem bagātu Jauno gadu!

Autortiesību bezgalības balva 2011

Decembra pirmajā pirmdienā jau trīspadsmito reizi sveicām Autortiesību bezgalības balvas laureātus.

Galvenie apsveicēji, tāpat kā iepriekšējos gados, bija trīs ģēniji: Puškina (Arturs Skrastiņš), Dalī (Andris Bērziņš) un Bahs (Jānis Paukštello), taču šoreiz no tālās Ēģiptes viņi ar scenārija autore dzejnieces Inese Zanderes laipnu roku bija pārcelti daudz prozaiskākā vidē — vispirms stacijas bufetē, jo bohēma, vai vismaz sarunas par to, nevienam ģēnijam nav sveša, vēlāk sapņu vilcienā, kurš kursē no punkta A uz punktu B, bet pēc tam izrādās — tomēr no punkta B uz punktu B, un “tu kaut kur starp šiem punktiem sēdi pie loga — un esi laimīgs un relatīvs”.

Autortiesību bezgalības balvas sarīkojums,

draudzīgi izklaidējot balvu ieguvējus un viesus, pulcē publiku, kura ciena autorus, viņu darbus un trīs ģēniju humoru, jāteic, ka brīžam diezgan paskarbu. Atgādināsim, ka balvas atspoguļo pagājušā gada statistikas datus, respektīvi, autoru darbus, kas visdažādākajos veidos, visdažādākajās vietās un visvairāk izmantoti. Balvas neparāda vislielākos autoratlīdzības ieguvējus, kā varbūt varētu likties. Tā nu ir, ka plaši izmantots viens darbs nenodrošina autoram vislielākos ienākumus.

“Labvakar” filmēšanas grupas uzņemtajās intervijās bija iespēja iepazīt laureātus nedaudz tuvāk un personiskāk, autori dalījās

*Autortiesību
bezgalības
balvas
atspoguļo
pagājušā
gada
statistikas
datus, tās
neparāda
vislielākos
autor-
atlīdzības
ieguvējus, kā
varētu likties*

uzskatos par to, ko dzīvē un mākslā uzskata par galveno, kā top darbi, cik liela nozīme ir neatlaidīgam darbam, cik — vienkārši veiksmei.

Ši bija arī pirmā reize, kad viena autora (Guntara Rača) dziesmu teksti ieguvuši veselas trīs nominācijas, diemžēl balva saskaņā ar nolikumu gan bija tikai viena. Lai gan, — ko dzejnieks iesāktu ar balvā saņemtiem trīs vienādiem pulksteņiem...

Autortiesību bezgalības balvas laureātus un sarīkojuma norises diskrēti fiksēja fotogrāfs Jānis Buls, viņa darbu varam redzēt šajā “AKKA/LAA Ziņu” izdevumā. □

Autortiesību bezgalības balvas 2011 laureāti

Mūzikas autors **Gints Stankevičs** un teksta autors **Guntars Račs** par dziesmu “Tici vai nē” kā visvairāk izpildīto muzikālo darbu radio, televīzijā, koncertos.

Marats Ogleznevs par “Abrakadabra” kā visbiežāk radio, televīzijā, koncertos skanējušo dziesmu.

Mūzikas autors **Roberts Lejasmeyers** un teksta autors **Guntars Račs** par dziesmu “Rīts vēl tālu” kā visvairāk izpildīto muzikālo darbu radio, televīzijā, koncertos.

Andris Sējāns par darbu “Aijā, Ancīt, aijā” kā visvairāk skanējušo tautasdziesmas apdari. Mūzikas autors **Uldis Marhilēvičs** un vārdu autors **Guntars Račs** par darbu “Iedomājies” kā visvairāk skanējušo jauniešu un bērnu dziesmu.

Santa Ratniece par kompozīciju “Chu dal” kā visvairāk skanējušo akadēmiskās mūzikas skaņdarbu Latvijā un ārzemēs.

Nora Ikstena par darbu “Amour Fou”, kas

izdots grāmatā latviešu un krievu valodā, kā arī iestudēts Dailes teātrī.

Anita Ločmele par lugu ciklu par Antonu un Anni, kas plaši izmantots Latvijas amaterteātros, publicēts grāmatā “Trīs lugas, viens skečs”, iestudēts Latvijas Nacionālajā teātrī ar nosaukumu “Latgola.lv”, kā arī fragmentos demonstrēts Latvijas Televīzijā.

Aivars Banka par lugas “Visi radi kopā” ilgstošu un plašu izmantojumu Latvijas amaterteātros. Darbs iestudēts amaterteātros Liezērē, Meirānos, Krimūnās, Birzuļos, Liksnā, Lejasciemā, Jaunannā, Īslīcē, Dobelē. **Maira Asare un Sergejs Moreino** par dzijas krājumu “Hanzas aukstā liesma”, kas izdots grāmatā latviešu un krievu valodā, kā arī ticis izmantots par pamatu Pēterā Butāna kantātei korim un orķestrim “Ventspils. Rudens”.

Andra Manfelde par darbu “Zemnīcas bērni”, kas izdots gan grāmatā, gan audiogrāmatā.

AKKA/LAA prezidente Māra Zālīte un autortiesību bezgalības simbolizējošā balva — pulkstenis

Helēna Heinrihsone par viņas glezniecības darbu plašu izmantojumu, demonstrējot tos Latvijas Televīzijā un reproducējot “Swedbank” gada kalendārā, kā arī darbu izmantojumu ārzemēs.

Gints Mālderis par fotogrāfiju plašu izmantojumu, publicējot tos Gunas Zeltiņas sastādītajā grāmatā “Latviešu teātris no pirmsākumiem līdz mūsdienām”, Latvijas Teātra darbinieku savienības izdotajā “Gada kalendārā”, kā arī darbu izmantojumu ārzemēs. □

Pasaules mākslas tirgus skaitļos

Pasaules mākslas un senlietu tirgus, iekļaujot gan lietišķo, gan tēlotājmākslu, 2010.gadā sasniedza 43 miljardus eiro lielu apgrozījumu. Pēc mākslas tirgus krīzes 2009.gadā, kad pārdošanas apjomi bija 28 miljardi eiro, 2010.gadā tirgus rādītāji atgriezās 2008.gada līmenī.

2010.gadā Eiropas mākslas tirgus vērtība bija 37% no pasaules kopējā tirgus, tad sekoja ASV ar 34% un Ķīna ar 23%. Jāteic, ka pēdējos sešos gados ārkārtīgi pieaugusi Ķīnas mākslas tirgus ietekme, ja atceramies, ka 2006.gadā tie bija tikai 5%. Ķīnas arvien pieaugošā aktivitāte, piemēram, 2010.gadā tās mākslas darbu pārdošanas apjoms izsoļu namos un antikvariātos sasniedza 506 miljonus eiro, arvien vairāk pazemina Eiropas un ASV mākslas tirgu apgrozījumu. 2010.gadā pasaules izsoļu namos pārdoto mākslas darbu kopējais apjoms sasniedza 21 miljardu eiro. Mākslas un senlietu tirgus skaitliskais pārdošanas apjoms 2010.gadā palielinājās par 13% — tie bija 35 miljoni darījumi. Pārdošanas darījumi 49% gadījumos notika izsoļu namos, bet pārējie — antikvariātos un ar mākslas dīleru starpniecību. Statistika rāda, ka mākslas darbi kļūst vērtīgā-

Andra Manfelde Autortiesību bezgalības balvu saņemšana par darbu “Zemnīcas bērni”

ki pēc autora aiziešanas aizsaulē, tomēr autortiesības paliek spēkā un autora darbi dzīvo savu dzīvi — tiek pārdoti, izstādīti, daudz un dažādos veidos reproducēti. Skaitļi šo faktu apliecina, jo 2010.gadā apmēram divas trešdaļas no pārdotajiem mākslas darbiem bija mirušu autoru darbi un tikai viena trešdaļa dzīvo autoru darbi. Mākslas un senlietu pasaules tirgus pēc savas būtības sniedz ievērojamu ieguldījumu ne tikai pasaules ekonomikas apgrozījuma ziņā,

bet arī veicina uzņēmējdarbības attīstību. Tas gan tieši, gan netieši veicina attiecīgo speciālo zināšanu un izglītības jomu. Tā 2010.gadā pasaulē reģistrēti apmēram 400 000 uzņēmumi, kuru darbība ir saistīta ar mākslas darbu pārdošanu (izsoļu nami, antikvariāti, mākslas saloni un tml.), bet Eiropas mākslas tirgus jomā ir nodarbināti ap 270 000 speciālistu. □

Inga Mūrniece,

AKKA/LAA Vizuālo darbu nodaļas vadītāja

Internets: popularizē vai rada zaudējumus?

askaņā ar Internet World Stats datiem 2011.gada jūnijā 30% no pasaules iedzīvotājiem lietoja internetu, Eiropā — 58%, Latvijā — 68% iedzīvotāju. Pieejamās informācijas apjoms un pakalpojumu klāsts arvien palielinās. Klātbūtnes sajūtu piedāvā koncertu interneta tiešraides, sarakste ar izpildītājmāksliniekiem sociālo portālu lapās. Turklāt, Latvijai esot sestais labākais interneta ātrums pasaulē...

Autori internetā nereti ievieto savus darbus, lai tos popularizētu. Jaunas grupas mājas lapa, kurā nevar noklausīties mūziku, nevar piesaistīt jaunus fanus, un topošam rakstniekam internets ir lielisks veids, kā piekļūt lasītājiem. Tas viss ir labi līdz brīdim, kad jaunais autors sastopas ar situāciju, ka viņa darbu piedāvā lejupielādēt kopā ar citiem darbiem lapā, kura

Atbildību par vietnes saturu nes vietnes īpašnieks nevis portāla lietotājs

izrietošajām sekām un tiek padarīts pieejams publikai, kas nav ne skaitliski, ne teritoriāli ierobežota. Patlaban nopietnākais izaicinājums ir spēt monitorēt allaž mainīgo interneta vidi, turklāt dažādi autoru darbu veidi pieprasa dažādas monitorēšanas metodes. Internets nav brīva vide — uz darbu izmantojumu internetā attiecas visas tās pašas likuma normas, kas attiecas uz darbu izmantojumu citur. Darbojas vienkāršs noteikums — par katru darba izmantojuma veidu un reizi

ir nepieciešama tiesību īpašnieka atļauja. Tas attiecas uz visām vietnēm — gan komerciālām, gan nekomerciālām. Vietnes īpašnieka vēlme autora darbus padarīt pieejamus sabiedrībai par brīvu nav savienojama ar pašu darbu autoru tiesībām saņemt atlīdzību par darbu izmantošanu. Autoram ir izņēmuma tiesības uz jebkādu sava darba izmantošanu, tātad galvenokārt tiesības atļaut vai

Dāli cienā lugu cikla par Antonu un Anni autori Anitu Ločmeli ar “ūdeni kāds nu mums te galvaspilsētā tas ir”

gūst ienākumus gan no tajā izvietotajām reklamām, gan no lietotāju abonementmaksas. Plašas iespējas paveras arī darbu lietotājiem — ja vien nav paredzēti īpaši ierobežojumi, darbus var klausīties vai skatīties, lejupielādēt kādā datu nesējā, izdrukāt, pavairot. Jurists Māris Grudulis rakstā “Autortiesības internetā”² rezumē: “[...] darba ievietošana internetā ir saistīta ar ekonomiskās kontroles zaudēšanu pār darbu, jo darbs tiek reproducēts ciparu formātā ar visām no tā

neatļaut darba lietošanu un noteikt atlīdzības lielumu. Tā kā darbam ir jābūt digitalizētam, lai to varētu padarīt pieejamu internetā, tad darba izmantojums internetā skar arī reproducēšanas tiesības. Ja gala lietotājs šo darbu var saglabāt savā datorā vai citā nesējā, arī tā ir darba reproducēšana. Nav nozīmes, cik personas darbu ir aplūkojušas — pati padarīšana par pieejamu jau ir darba izmantošana, sekojoši, ja nav saņemta atļauja, tad darba

ievietošana internetā ir autora izņēmuma tiesību pārkāpums.

Atļauja lietot darbus ir jāsaņem jau pirms darba ievietošanas internetā. Ir vietnes, kuru īpašnieki ir ievietojuši lapā norādi, ka pēc pirmā tiesību īpašnieka pieprasījuma darbs no vietnes tiksot izņemts, bet šāda attieksme pret darbu autoriem nav korekta — likums nosaka, ka atļauja jāsaņem pirms darba lietošanas. Autors, padarot savu darbu pieejamu internetā, var izmantot tehniska rakstura darba aizsardzības līdzekļus (vairāk — M.Grudulis *Autortiesības*, izdevums pieejams elektroniskā formātā www.akka-laa.lv). Ar šiem aizsardzības līdzekļiem, piemēram, ūdenszīmēm uz attēliem vai zināmām funkcijām pdf dokumentos, var ierobežot iespējamās pretlikumīgās darbības.

Atbildību par vietnes saturu nes vietnes īpašnieks. Ja portālā var noklausīties dziesmu, kuru tur padarījis pieejamu kāds portāla lietotājs, atbildība par to jāuzņemas portālam. Praktiski jebkurš interesents var uzzināt, kam vietne pieder. Domēna vārds sastāv no divām daļām — mainīgās (piemēram, pakalpojumi) un nemainīgā domēna (piemēram, .lv). Kopā šīs daļas veido domēna vārdu “pakalpojumi.lv”. Eksistē arī domēni, kas tiek saukti par otrā līmeņa domēniem — piemēram, edu.lv, ko izmanto izglītības iestādes, vai gov.lv, ko lieto valsts iestādes. Latvijas domēna vārdu reģistrāciju ar domēnu .lv veic Latvijas Universitātes aģentūra Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūta Tikla risinājumu daļa (NIC). Ja vēlaties uzzināt, kurš reģistrējis kādu domēna vārdu ar domēnu .lv, šim nolūkam var izmantot NIC pakalpojumu WHOIS adresē www.nic.lv/whois. Ja vietnes domēns nav lv., informāciju var iegūt, izmantojot starptautisku uzziņu avotu, piemēram, www.whois.net. AKKA/LAA kā multirepertuāra organizācija izsniedz licences dažādu radošo darbu veidu izmantošanai internetā — piedāvājam autoriem, kuri vēl to nav izdarījuši, pilnvarot AKKA/LAA administrēt darbu izmantojumu internetā, lai AKKA/LAA varētu pārstāvēt autoru intereses arī šajā lietojuma veidā. □

¹ <http://forte.delfi.lv/dazadi/petijums-larvija-ir-sestais-labakais-interneta-atrums-pasaule.d?id=36497461>

² “Mans īpašums” #12 (142) 2001, 25.lpp.

Ieva Dombrovska,

AKKA/LAA Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītājas vietniece

Vai iespējams aizsargāt mākslas darbus interneta vidē

Sākumā atgādināšu, ka uz autora darbu izmantojumu internetā attiecas tie paši noteikumi, kā uz darbu izmantojumu citos veidos, proti, jāiegūst autora atļauja un jāvienojas par lietošanas nosacījumiem. Neraugoties uz to, lielākā daļa no darbu lietotājiem internetā uzskata, ka internets ir publiska vide un viss, kas brīvi pieejams internetā, ir arī brīvi lietojams. Ko autors pats var darīt, ja nevēlas, ka viņa interneta vietnē paša ievietotos mākslas darbu attēlus turpmāk nelietotu bez atļaujas?

ūdenszīmi var uzlikt, tad ir arī iespējas to noņemt, ko arī mēģina darīt attēlu lietotāji, tomēr ūdenszīmju lietošana aizkavē un apgrūtinā bilžu lejupielādi. Darbu lietotāji, kuriem rūp attēla krāsu kvalitāte, bez autora atļaujas noteikti nekopēs tos attēlus, kuriem ir noņemti tā saucamie krāsu profili un nav iespējas uzlabot attēla krāsas. Lejupielāde nebūs traucēta, bet varētu nenotikt attēla sliktās krāsu kvalitātes dēļ. Tāpat ir iespēja neitralizēt datorpeles labo klikšķi, t.i., noklikšķinot uz attēla ar peles labo klikšķi, attēlu nebūs iespējams nokopēt un pārnest.

Andra Sējāna "Aijā, Ancīt, aijā" tika sumināta kā visvairāk skanējusi tautas dziesmu apdare

Droši vien visi ir dzirdējuši, kas ir "ūdenszīme", — naudas zīmēs to izmanto kā drošības līdzekli pret naudas viltošanu. Ūdenszīme jeb angļu valodā *watermark* ir labs aizsardzības mehānisms, ko lieto, lai liegtu izmantot attēlus bez autora piekrišanas. Ūdenszīmes var lietot dažādi: gan pāri visam attēlam, gan uzlikt attēla stūrīti, iekļaujot zīmē savu vārdu, logo vai pat tālruna numuru, tātad jebkuru informāciju, kas apliecinās vai ziņos par autortiesību esamību un pieejamību. Lai attēlu lejupielādēšana būtu sarežģītāka, vēlams izvēlēties pēc iespējas lielāku ūdenszīmi. Ūdenszīmes gan traucē vizuāli novērtēt attēlu, gan arī apgrūtinā attēlu zādību. Ūdenszīmes izveidošanai var lietot profesionālās programmas, piemēram, *Microsoft Office*, bet tiem, kas lieto tikai vienu vai divas ūdenszīmes mēnesi, var ieteikt tiešaistes programmas, piemēram, www.watermark.ws, kuru lietojot, soli pa solim attēlam tiek uzlikta ūdenszīme. Ja

Tā vietā būs redzams *JavaScript* (programmēšanas valoda) kods. Tomēr, neitralizējot labo klikšķi, var gan novērst tiešo lejupielādi, bet ne ekrāna attēla kopēšanu ar *Print Screen* palīdzību. Retāk izmantots, bet arī papildus efektīvs veids, kā pasargāt savus attēlus, ir *Auto* — *Slice The Images* — t.i., automātiska attēla sagriešana gabaliņos, lai gan skatīšanas režīmā to var redzēt veselu, vienīgi ar ūdenszīmi. Šo metodi var izmantot, ja mājas lapā ir ļoti daudz attēlu. Taču drošākais veids, kā attēlus pasargāt no zādības, ir to ievietošana interneta vietnē ar zemu izšķirtspēju. Šī iespēja ir ļoti efektīva, jo, ja attēlu ievieto 550 pikseļu izšķirtspējā, tad, lejupielādējot un mēģinot to palielināt, attēls būs graudains un zemas kvalitātes, tātad tālākai lietošanai nederīgs. Savukārt, lai par darbu radītu patiesu priekšstatu, blakus miglas bildei var ievietot attēla oriģināla fragmentu. Šobrīd ļoti izplatīts veids ir neielaiet savā interneta vietnē neregistrētus lietotājus. Ja interneta

Baha rokās Autortiesību bezgalības balva fotogrāfam Gintam Mālderim

vietnē pieeja atļaut vienīgi reģistrētiem lietotājiem un lapas lietošanas noteikumos ir skaidri norādīta kārtība attiecībā uz attēlu lietošanu, lejupielādi vai citu izmantojumu, tad visiem viss ir skaidrs. Ja kāds no lietotājiem neievēros

Inese Paklone un Uldis Marhilēvičs

noteikumus, viņu būs iespējams sameklēt pēc IP adreses (unikālas kādas ierīces — parasti datora ar interneta pieslēgumu — atrašanās vietas identifikatora). Pamatā aizsardzība jeb apgrūtināta pieeja attēliem daudzos gadījumos attur interesentus no attēlu zagšanas, taču diemžēl jāatzīst, ka nav universāla līdzekļa, kas to pilnībā novērstu. Tehnoloģiju attīstība ir nodrošinājusi gandrīz katrai darbībai pretdarbību, gandrīz katrai aizsardzību veidojošai programmai vai paņēmienam preti ir programma vai iespēja, ar kuras palīdzību var atkodēt uzlikto aizsardzību, tomēr, kā iepriekš minēju, situācija nav gluži bezcerīga, un, ja vien mākslinieks vai fotogrāfs izmanto kādu no sev pieejamākajām aizsardzības iespējām, darba nesankcionētas lietošanas iespējas samazinās. □

Inga Mūrniece,

Vizuālo darbu nodaļas vadītāja

Kā ierobežot pirātus internetā

Roberts Lejasmēijers dziesmas "Rīts vēl tālu" mūzikas autors (teksta autors Guntars Račs)

Apnis atkārtot jau daudzas reizes sacīto — neņem svešu bez atļaujas! No vienas puses liekas dīvaini, ka sabiedrību, kas taču pamatā ir normāli audzināta, ka zagti ir netikums, pārņem tāds kā nihilisms, lietojot internetu. Respektīvi — ko dod visa labā audzināšana, ja būt pirātam internetā ir tik viegli un viliņoši, turklāt zinot, ka diezin vai nodarījumam sekos sods. Moralizēšana būtu tikai viens no aspektiem, cits jau ir saistīts ar to, ka autors, zaudējot iztikas līdzekļus, vairāk neradis, kas savukārt drīzāk agrāk nekā vēlāk noplicinās kultūru. Jau tagad autori ceļ trauksmi, jo 2010.gadā 50 pasaules populārāko un pirktačo mūzikas albumu topā vien 3 albumi nebija angļu valodā.

Lai ierobežotu autoru darbu nelegālu lietošanu internetā, dažādu valstu attiecīgās organizācijas izgudro un izmēģina dažādus paņē-

mienus, lai sauktu pie kārtības likumpārkāpējus. Kāda šajā sakarā ir autoru biedrību loma? Ķert un sodīt pirātus nav autoru biedrību funkcija, tām jālicencē autoru darbu izmantošana, jāiekasē atlīdzība un tā jāizmaksā tiesību īpašniekiem. Taču biedrības var konstatēt pārkāpuma faktu un šo informāciju nodot tālāk institūcijām, kurām ir tiesības pārtraukt nelegālās darbības, piemērot sodus un veikt ko tam līdzīgu. Pārējais ir atkarīgs no valdību izpratnes par intelektuālo vērtību vietu modernas valsts ekonomikas un kultūras spektrā, attiecīgi — likumdošanas, tiesībsargājošo organizāciju iesaistīšanos intelektuālā īpašuma nosargāšanā, viņu labās gribas, definētajiem darba pienākumiem un galu galā — finansiālajiem un cilvēku resursiem. Organizācijas, kuru tiešā darbības joma ir cīņa ar autortiesību un blakustiesību pārkāpumiem, ir pretpirātisma organizācijas. Latvijā tādas nav. Taču kaimiņos Igaunijā

kopš 1999.gada darbojas pretpirātisma birojs jeb Igaunijas autortiesību aizsardzības organizācija (EAKO), kas ir speciāli veidota, lai tiktu galā ar autortiesību un blakustiesību pārkāpumiem. EAKO finansē mūzikas un filmu producentu apvienības, interaktīvo spēļu industrijas, autortiesību un blakustiesību biedrības, un tā cieši sadarbojas ar muitu un policiju. Organizācijas pamatuzdevums ir kontrolēt autoru darbu izmantošanas legalitāti, veikt ekspertīzes par likuma pārkāpumiem, iesniegt materiālus policijā un tiesā. Lai gan internets ir tikai viens no organizācijas darbības virzieniem, īpaša vērība pievērsta sadarbībai ar vietējiem interneta servisa nodrošinātājiem. 2005.gadā tika parakstīts daudzpusējs sadarbības memorands starp tiesību īpašniekus pārstāvošajām kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, filmu, mūzikas un spēļu industriju apvienībām, EAKO un interneta servisa nodrošinātājiem Igaunijā. Sistēma darbojas diezgan labi: EAKO saņem informāciju par nelikumībām no tiesību īpašniekiem, kā arī paši apseko interneta vietnes un, konstatējot pārkāpumus, nosūta informāciju serveru īpašniekiem, kuru pienākums saskaņā ar memoranda vienošanos ir 48 stundu laikā attiecīgo vietni slēgt. Jāteic, ka šādi pretpirātisma biroji darbojas daudzviet pasaulē un parasti tie arī ir krietns atbalsts tiesību īpašniekiem, aizsargājot savas tiesības, taču, runājot par internetu, varbūt jāmeklē efektīvākas iespējas. Par cita veida mēģinājumu ierobežot pārkāpumus interneta vidē jau informējam iepriekšējā

"AKKA/LAA Ziņu" izdevumā, rakstot par tādā interneta bubuli kā HADOPI Francijā, kur HADOPI ir valsts institūcija ar finansējumu no valsts budžeta. Tā monitorē failu apmaiņu un darbojas pēc trīs pakāpju principa, izsūtīt brīdinājuma vēstules tiem interneta lietotājiem, kas apmainās ar failiem, kuri satur autortiesību aizsargātus materiālus un kuru lietošanai nav saņemta tiesību īpašnieku atļauja. Galējie līdzekļi ir interneta atslēgšana līdz pat tiesas procesam pret autortiesību pārkāpēju. Secinājums: sistēma ir ļoti dārga, taču tā nodrošina nepieciešamo informāciju interneta lietotājiem, kā arī tai ir svarīga preventīvā nozīme. Citās Eiropas valstīs ir bijušas līdzīgas idejas, taču pagaidām tās nav realizētas. Šobrīd vērība pievērsta ASV, kur izdomāta vēl vērienīgāka pasākumu sērija pirātu baidīšanai, un tā ir sešu pakāpju brīdināšanas sistēma, kas praktiski ir diezgan līdzīga HADOPI, taču te lielākā loma ir tieši serveru īpašniekiem. Atšķirībā no HADOPI, kas ir valsts institūcija, Amerikas modeli, parakstot līgumu ar mūzikas un filmu

Pretpirātisma organizācijas uzdevums ir kontrolēt autoru darbu izmantošanas legalitāti

➤ turpinājums no 5.lpp industrijām, veido lielākie interneta servisa nodrošinātāji, tādi kā AT&A, Cablevision, Comcast, Time Warner Cable, kas, saņemot informāciju no tiesību īpašniekiem par pārkāpumiem, izsūta attiecīgajiem klientiem aicinājumu nelietot aizsargātus darbus bez atļaujas. Ja pirmais uzaicinājums netiek respektēts, tad tas kopā ar speciāliem izglītojošiem materiāliem par autortiesībām un blakustiesībām tiek sūtīts vēl piecas reizes, turklāt, lai brīdinājumi neliktos vien apnicīga blakus informācija, tiek samazināts interneta ātrums, ko lietotājs nevar nepamanīt, kā arī uz ekrāna parādās īpaši uzraksti, kas mudina nelietot autortiesību aizsargātus materiālus bez atļaujas. Atšķirībā no HADOPI interneta servisa nodrošinātāji bez tiesas lēmuma tomēr neatklāj pirātisko interneta lietotāja IP adreses, kā arī neatslēdz interneta pieslēgumu. Galvenais uzsvars tiek likts uz informēšanu un izglītošanu. Protams, saskaņā ar likumdošanu tiesību īpašniekiem sevišķi nekaunīgus lietotājus vienmēr ir iespēja sūdzēt tiesā. Palasot interneta komentētāju viedokļus ASV vietnēs, mani pārsteidza, ka sabiedrība šo sistēmu atbalstīja un uztvēra ļoti pozitīvi, īpaši atzīmējot, ka netiek pilnībā pārtraukta piekļuve internetam.

Arī Google, padodoties tiesību īpašnieku spiedienam, apsolijs pievērst lielāku vērību piedāvātajam saturam. ASV tehnoloģiju milzis paziņojis par filtrēšanas ieviešanu attiecībā uz Google meklētāja sistēmu. Tātad, saņemot tiesību īpašnieku sūdzību par nelegāli ievietotu darbu, Google 24 stundu laikā to izņems no satura meklētāja sistēmas, un lietotājiem šis materiāls nebūs pieejams. Tomēr jaunie pretpirātisma pasākumi neattieksies uz You Tube, aizbildinoties, ka vietnē atrodas pārāk daudz autoru darbu (vienlaikus ik minūti You Tube vietnē tiek ielādēti video materiāli, kuru kopējais apjoms ir ap 35 stundām, tostarp nelegālo darbu daudzums ir milzīgs un ievērojami pārsniedz legālo darbu skaitu).

Pavisam nesen — 2011.gada 22.novembrī Briselē notikušajā Intelektuālā īpašuma forumā, kurā piedalījās intelektuālā īpašuma organizāciju, valsts institūciju un darbu lietotāju kompāniju pārstāvji no visas pasaules, pārkāpumi internetā tika skatīti arī no cita skatu punkta, proti, tika uzsvērts, ka **pirātisms ietekmē ne vien autoru labklājību, bet arī valstu budžetu, jo, ja atbildību nesāņem autori, arī nodokļi valstij iet secen.** Turklāt aprēķināts, ka internetā apgrozās liela nauda. Līdz ar to valstis daudz aktīvāk iesaistās pirātisma limitēšanas stratēģijas veidošanā, kuru jābalsta spēcīgai likumdošanai un brīvprātīgiem līgumiem ar privātām kompānijām un firmām.

Paraugi līgumiem ar privāto sektoru jau ir, piemēram, 4 lielākās ASV kredītkaršu kom-

Guntars Račs — Autortiesību bezgalības balvas 2011 trīskārtējs laureāts

pānijas saskaņā ar līgumu ar mūzikas un filmu industriju pārstāvošajām organizācijām apņēmušās neapkalpot pirātiskās vietas, tāpat dažādas kompānijas paziņojušas, ka neievietos savas reklāmas nelegālās vietnēs. Atzīstot to, ka cīņa ar pārkāpumiem internetā vidē attiecībā uz autortiesībām tomēr atgādina cīņu ar vējdzirnavām ļoti vējinājā laikā, gan autoru organizācijas, gan dažādu valstu likumdevēji arvien vairāk sliecas interneta lietas risināt ar jauniem likumdošanas projektiem.

Viens no risināju-

Aivars Banka — lugas "Visi radi kopā" autors un Dāli

miem būtu atļaut lietot internetā visus autoru darbus, maksājot tā dēvēto "taisnīgo" atlīdzību. Līdzīga sistēma ir ieviesta attiecībā uz darbu kopēšanu privātām vajadzībām jeb mums pazīstamo nesēja atbildību. Ja attiecībā uz mūziku to varētu samērā viegli atrisināt tādejādi, ka atbilstoša summa tiktu iekasēta reizē ar interneta pieslēguma abonēšanas maksu un, piemēram, Zviedrijā aptauja rādīja, ka cilvēki būtu gatavi maksāt apmēram no 1 lata līdz pat 8 latiem mēnesī par tiesībām lietot visus internetā ievietotos muzikālos darbus, tad situācija ar tā sauktajām lielajām tiesībām ir krietni sarežģītāka. Šāds risinājums neapmierina filmu producentus, kā arī vizuālo darbu māksliniekus, arī Eiropas rakstnieku kongresu, kur rakstnieki stingri pastāv uz savām ekskluzīvajām tiesībām noteikt, kurus darbus, uz cik ilgu laiku, par kādu samaksu drīkst izmantot, un pilnīgi noteikti iebilst visu uzreiz un bez izņēmuma atdot internetam.

Problēma starp nesankcionētu autoru darbu lietošanu internetā un autoru interesēm jau sen ir definēta, tomēr pagaidām tai nav simtprocentīgi droša un veiksmīga risinājuma. Taču vismaz daļā valstu atbildīgās organizācijas, ieskaitot lielākos interneta servisa nodrošinātājus, sākušas meklēt un piedāvāt reālus risinājumus. Turklāt jāsaprot, vai pamatmērķi — autortiesību ieviešanu interneta vidē — nodrošinās sodi un izteikti represīvu metožu piemērošana, vai labāku rezultātu dos informēšana un izglītošana, panākot izpratni par kultūras procesiem un respektu pret likumos noteikto kārtību. □

Anita Sosnovska,
izpilddirektore vietniece,
Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītāja

Autors un autors — izpildītājs

Kā autori redz mūzikas tirgu, kā tajā jūtas un kāda pēc viņu domām ir autortiesību nozīme — uz šādiem jautājumiem aicinājām atbildēt divus jaunos latviešu mūziķus Kārlī Būmeisteru (Kažu) un Meldru Gūžu (Meldru).

Kārlis Būmeisters

Jūs gan rakstāt dziesmas, gan tās izpildāt — vai esat vairāk autors vai tomēr izpildītājs?

Bez šaubām, savā apzinātajā mūžā esmu krietni vairāk tomēr bijis izpildītājs, nevis autors, taču ar lielu prieku un atbildību rakstu un producēju dziesmas arī citiem mūziķiem savā "cloud" (virtuālā telpa — red. piez.) studijā ar savu komandu. To darīt ar katru brīdi paliek aizvien interesantāk.

Kādas dziesmas jums labāk patīk dziedāt — citu rakstītās vai savējās?

Pēc dalības šovā "Mūsu zelta

Lai saprastu mūsu autoru motivāciju darbam, jautājumu formulēšanai izmantojām nedēļizdevumā "Izklaide" 2011.gada 20.oktobrī publicētās Meldras pārdomas par sevi. Lūk, ko viņa sacījusi: "Tāds ir mans personiskais mērķis: rakstīt labākas un labākas dziesmas, jo tieši autortiesībās ir visa finansiālā nākotne un arī koncertos. Būt sesijas mūziķim — tas ir labi, un to es vienmēr varēju darīt, taču autortiesības ir tas, uz ko man jākoncentrējas. Man jāstrādā, lai man būtu labas dziesmas, kuras dot citiem izpildītājiem un ģenerēt sev ienākumus. Autortiesības ir atslēga uz visu. Es vēlos savā dzīvē par kaut ko kļūt un būt apmierināta ar sevi. Tas ir mans vadmotīvs. Redzēs, kā man tas izdosies. Es gribu būt ģitāriste — mans superego ir, ka es gribu visur būt galvenā, protams. Par to nevajag kaunēties. Es gribu būt... Meldra."

dziesma" es esmu sapratis, cik būtiska ir kompozīcija arī populārajā mūzikā. Tādēļ jāatzīst, ka dziedāt kādu izcilu cita komponēto mūziku vienmēr ir bauda. Taču esmu priecīgs, ka arī manis rakstītā mūzika kļūst populāra un klausītājus uzrunājoša.

Un kā iespējams vairāk nopelnīt — kā autoram vai izpildītājam? Kāpēc? Kādi ir mūziķa galvenie ienākumu avoti?

Lai arī mēs dzīvojam šķietami vieglprātīgā digitālajā laikmetā ar īpaši izteiktu nesodāmības sajūtu attiecībā uz pirātismu, personīgi man kā mūziķim ienākumi pieaug diezgan pamanāmi. Atlīdzība no autoru biedrības AKKA/LAA un blakustiesību organizācijas LaIPA ir diezgan līdzīga, lai gan kā izpildītājs esmu piedalījies vairāk nekā 20 albumu tapšanā, savukārt kā komponists esmu sarakstījis tikai kādas 20 dziesmas.

Meldra spēlē Vemblija stadionā kopā ar Grammy balvas laureātu Cee Lo Green

Daudzi cilvēki domā, ka autors rada mūziku tikai savam un klausītāju priekam, un par to nav jāmaksā. Kāds ir Jūsu uzskats?

Arī es radu mūziku absolūti savam un manu klausītāju priekam, taču par mūziku kā patēriņa preci VIENMĒR KĀDS MAKSĀS. Ja ne patērētājs, tad, diemžēl, pats autors. Bezmaksas mūzika ir mīts. Vienkārši ir mūziķi un izdevēji, kas ar šo situāciju ir samierinājušies.

Vai šobrīd Latvijā autoram ir iespējams izdzīvot tikai no atlīdzības par sarakstītajām dziesmām? Kādi ir svarīgākie nosacījumi, lai tas varētu notikt?

Jā, tas ir iespējams — jāraksta pēc iespējas vairāk hitu. Lai arī tas nereti degradē mūzikas vidi.

Vai esat rakstījis dziesmas arī īpaši kādam citam izpildītājam?

Jā, esmu rakstījis gan "Putnu ballei", gan Puzikovam, gan Slokai, gan Pētersonomam.

Kādam ir jābūt darbam, lai mūziķis to gribētu izpildīt? Intervijā "Izklaide TV"

Meldra minējusi, ka ir jāzina pareizā dziesmas uzbūves matemātika. Vai tāda eksistē? Kāda tā ir?

Mūzika vispirms ir jājūt. Jebkurš arhitekts, lai arī kādus debesu brīnumus neveidotu, zina, kā uzbūvēt pamatus — gan tādus, kas turēsies, gan tādus, kas var sabrukt. Un rezultāts ir atkarīgs no viņa. Mūzikā gan, kā zināms, šī robeža var nebūt tik izteikta un tādēļ arī rezultāts grūtāk prognozējams.

2010. gadā saņēmāt Autortiesību bezgalības balvu. Vai šī balva jums kā autoram ir devusi stimulu vai papildus motivāciju tālākiem darbiem? Kādi ir priekšnosacījumi tam, lai darbs tiktu bieži un/vai ilgstoši izpildīts, atskaņots?

Ar lipīgu mēliņu vien nepietiek. Dziesmai jārodas īstajā brīdī, kad klausītājs no visām ģeniālajām dziesmām tajā dienā vēlētos dungot tieši tavējo. To nevar ietekmēt ne profesionālisms, ne virtuozitāte, ne muzikālā izglītība. Varbūt vienīgi pavisam nedaudz — pieredze. Jebkurš jaunais dziesmu autors būtu lepns, ja viņa dziesma būtu visatskaņotākā Latvijā. To skaitā arī es.

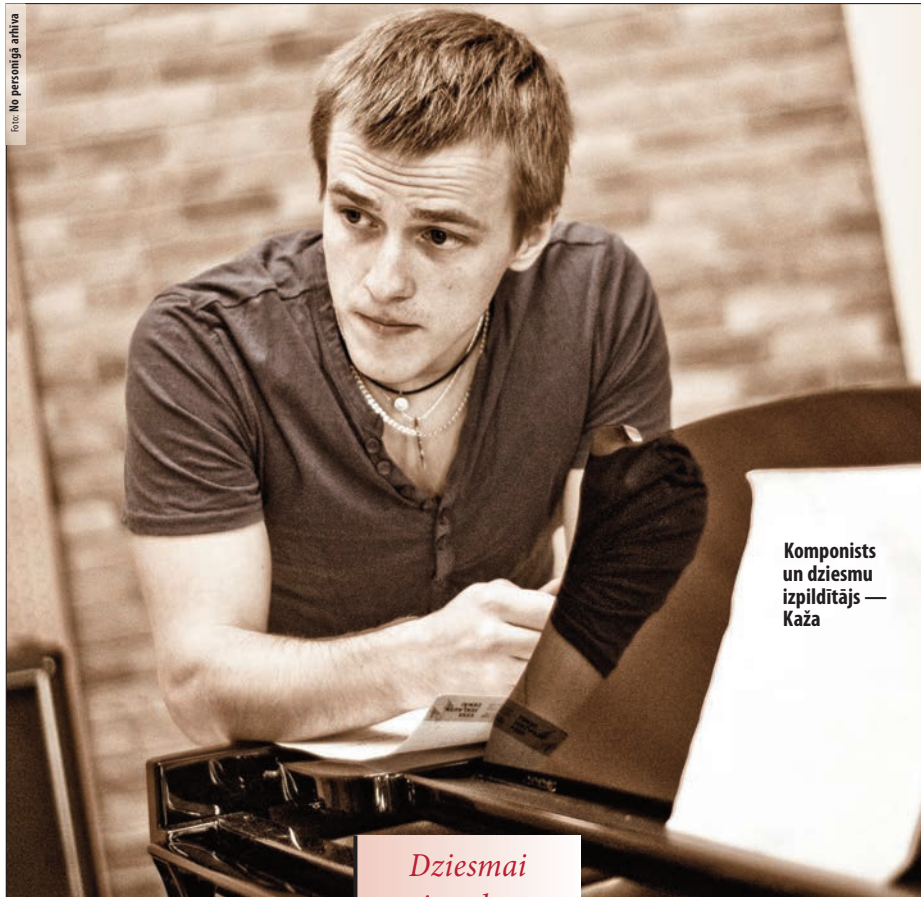
Kā Jūs redzat sevi nākotnē? Kādi ir mērķi, ko vēlaties sasniegt?

Vēlos veidot un veicināt labo gaumi arī populārajā mūzikā. Pops, roks, kantri — pilnīgi vienalga.

Meldra Gūža

Intervijā "Izklaide TV" teicāt, ka vislabāk ir dziedāt savu mūziku. Vai vieglāk un ātrāk nevar iegūt popularitāti, izpildot jau kāda cita uzrakstītu

➤ turpinājums 8.lpp

Komponists
un dziesmu
izpildītājs —
Kaža

*Dziesmai
jārodas
īstajā brīdī,
kad
klausītājs no
visām
ģenialajām
dziesmām
tajā dienā
vēlētos
dungot tieši
tavējo*

➤ turpinājums no 7.lpp un popularitāti guvušu darbu?

Ar to es domāju, ka mūziķiem ideālā autortiesību ienākumu pasaulē izdevīgi ir izpildīt mūziku, kuras autors vai līdzautors ir viņš pats. Jo dziesmas paliek, tās izpilda vēlāk arī citi, un tas viss jau tiek atlīdzināts autoram — tas ir tur, kur ir pietiekami liels tirgus, lai autoratlīdzība liktos kā liela daļa no ienākumiem. Būt populāram ir labi, bet personiski man tā nav prioritāte. Man tiešām gribas spēlēt un attīstīt sevi, un būt lepnai, ja tas, ko izdaru, ir labi. Popularitāte nāk un iet vai paliek, bet tikai tas, kas mums galvā, pieder mums. Ja mums ir potenciāls, tad pat neveiksmes gadījumā mums vēl ir kaut kas, pie kā pieturēties, un celties atkal kājās un turpināt iet!

Kas dod lielāku gandarījumu — uzrakstīt savu dziesmu vai labi izpildīt cita komponista sarakstītu darbu?

Pašlaik es pati izpildu savus darbus un īsti nevaru nodalīt sevi kā autoru un sevi kā izpildītāju. Personiski es neuzskatu, ka varētu sevi skaļi saukt par autoru, lai arī par savu pēdējo albumu esmu saņēmusi ļoti labas atsauksmes no dažādām kompānijām.

Kāds ir mērķis, ko vēlaties sasniegt kā

autore, kāds — kā izpildītāja? Es vēlos rakstīt aizvien labākas dziesmas. Kā izpildītāja es vēlos tikt galā ar uztraukumu un spriedzi. Spriedze ir ļoti nogurdinoša. Bet visādi citādi — vienkārši jāstrādā.

Intervijā “Izklaide TV” vēribu pievērsa atziņa par pareizo dziesmu uzbūves matemātiku — kāda tad tā īsti ir?

Es domāju, ka, godīgi sakot, nav tādas “pareizas dziesmas uzbūves matemātikas”, ir tas, pie kā esam pieraduši. Dažreiz Top — 5 dziesmas mani pilnīgi pārsteidz ar to, ka visās dziesmās tiek izmantoti vieni un tie paši 3—4 akordi un pants no piedziedājuma pilnīgi ne ar ko neatšķiras.

Varbūt no vienas puses to varētu izskaidrot kā augstu producēšanas pilotāžu, jo vienmuļība nekrit acīs uzreiz, bet no otras puses — tāds gabalus spēlēt ir gaužām garlaicīgi. Visu var izskaidrot un aprēķināt, bet iedvesmu, mīlestību un mirkli nevar tik viegli konstruēt, izmantojot matemātiskus procesus. Līdz ar to — jā, mēs varam saskatīt ārkārtīgi daudz līdzību dziesmās, bet no otras puses, mēs varam atkārtot tās pašas formulas un neiegūt dziesmu, kas jelko izteiktu vai radītu emocijas.

Jūs atzīstat, ka mūzikas rakstīšana ir business, ar kuru vēlaties arī pelnīt. Kā Jūs

komentētu tipisko patērētāju pārliecību, ka autors rada mūziku tikai savam un klausītāju priekam, un par to nav jāmaksā?

Diemžēl vai par laimi, bet mums katram ir viedoklis un uzskati. Tas ne vienmēr nozīmē, ka tie ir pareizi. Arī nelielās zināšanas ir bīstamas — bīstamākas kā nezināšana. Es nedomāju, ka šis viedoklis (ka mūziķim ir jāstrādā par velti) vispār ir komentēšanas vērts.

Jau vairākus gadus dzīvojat Anglijā. Kā atšķiras Latvijas un Anglijas mūzikas tirgus? Kā atšķiras prasības pret mūziķiem? Protams, ka mūzikas tirgus ir ļoti atšķi-

Maira Asare kopā ar Sergeju Moreino radijuši dzejas krājumu “Hanzas aukstā liesma”

rīgs. Uz mūziķi Anglijā gulstas lielāka atbildība attiecībā uz autortiesībām un blakustiesībām, un mūziķi arī cenšas visu darīt pareizi, arī es esmu daudz ko iemācījusies un cenšos visu, ko daru, izdarīt pareizi un pēc labākās sirdsapziņas. Vai savu nākotni saistāt ar Latviju un Latvijas mūzikas tirgu?

Mūzika ir viena no retajām lietām, kas spēj apvienot pilnīgi dažādus cilvēkus no dažādām pasaules malām. Pašlaik es droši nezinu, kur un kāda būšu, ko tieši darīšu. Man ir plāns, un ar to es darbojos! Tas ir jauki, ka zini, ko vēlies, jo tad vismaz ir skaidrs, uz ko tiekties! Dažreiz varbūt apskrienas dūša, bet nevajag padoties! □

Vairs ne Bahs, bet Jānis Paukštello sarunā ar Ansi Bērziņu un Rozi Stiebru

Par muzikālo darbu reģistrāciju

Lai AKKA/LAA varētu sadalīt atlīdzību par izmantotajiem muzikālajiem darbiem, to autoriem darbi ir jāreģistrē. Šī informācija nepieciešama, lai varētu noteikt, kuri ir katra darba autori, jo, kamēr autors nav savu muzikālo darbu reģistrējis, AKKA/LAA, nezinot visus autorus (komponistu, teksta autoru, aranžētāju un, iespējams, tulkotāju), nevar sadalīt un izmaksāt atlīdzību.

AKKA/LAA muzikālo darbu datubāze pieaug par vidēji četriem tūkstošiem darbu gadā. Šobrīd jau vairāk nekā 350 autoru izmanto darbu elektroniskās reģistrācijas pakalpojumu AKKA/LAA mājas lapā — un elektroniski ir pieteikti vairāk nekā divi tūkstoši darbu. Elektroniskā darbu reģistrācija ir pielīdzināma darbu reģistrācijai uz ierastajām kartītēm, vienīgi tā ir autoriem ērtāka, jo šādi autors var reģistrēt darbus no jebkuras vietas, kur vien pieejams interneta pieslēgums. Lai darbus varētu reģistrēt elektroniski, jānoslēdz līgums par elektroniskās

Kurps nolēmuši doties ģēniji?

darbu reģistrācijas sistēmas lietošanu. Šis līgums nepieciešams tāpēc, ka, pamatojoties uz darba dokumentāciju, tiek veikta atlīdzības sadale un autors uzņemas pilnu atbildību par darba datu pareizību, kā arī par savas interneta reģistrācijas pieejas paroles neizpaušanu. Patlaban darbus elektroniski reģistrē arī daži mūzikas izdevēji, kuriem autori uzticējuši šādas tiesības.

Cik lielu atlīdzību autors saņem no AKKA/LAA?

No biedrības AKKA/LAA 2010.gadā autoratlīdzību saņēma vairāk nekā 3 300 Latvijas autoru. No aprēķinātās atlīdzības 1,45 miljoniem latu valstij nodokļos tika samaksāti 297 tūkstoši, bet 1,16 miljoni latu tika ieskaitīti autoru bankas rēķinos.

Vienmēr aktuāls ir bijis jautājums, cik tad autori saņem un vai šī atlīdzība ir pietiekoša, lai autors dzīvotu un izdzīvotu, tāpēc AKKA/LAA Ģrāmatvedības nodaļa jau otro gadu ir veikusi Latvijas autoriem izmaksātās atlīdzības salīdzinājumu pēc to lieluma un saņēmēju autoru skaita.

Par pamatu tika ņemta 2010.gadā autoriem izmaksātā atlīdzība (pēc nodokļu nomaksas), kas sadalīta uz 12 mēnešiem, tā iegūstot vidējo autoratlīdzības summu mēnesī. Salīdzinājumam doti arī dati par 2009.gadu. 2010.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, ir palielinājies autoru skaits, kuri saņēmuši atlīdzību no AKKA/LAA. Lai arī kopējā atlīdzības summa ir samazinājusies par 50 tūkstošiem latu, autoriem izmaksāts gandrīz par 100 tūkstošiem vairāk nekā 2009.gadā, pateicoties izmaiņām nodokļu likmēs. Pērn bijis vairāk arī to autoru, kuri vidēji ik mēne-

si saņēmuši nelielu (zem 10Ls) autoratlīdzību, bet nedaudz mazāk ir autoru, kuri mēnesī saņēmuši lielākās summas. Atgādinām, ka autoriem katra gada sākumā tiek nosūtīta atskaite par iepriekšējā gadā izmaksāto atlīdzību, bet ar informāciju par katrā mēnesī un kopējo AKKA/LAA iekasēto un izmaksāto atlīdzību var iepazīties www.akka-laa.lv publicētajos biedrības gada pārskatos. □

Gita Nedaškovska,

AKKA/LAA galvenās grāmatvedes vietniece

Līgumu var noslēgt klātienē AKKA/LAA birojā vai arī to izdarīt pa pastu. Nākot uz AKKA/LAA biroju, lūdz, ņemiet līdzi pasi!

Svarīgi atcerēties, ka autoratlīdzības sadalei AKKA/LAA izmanto vienīgi darba reģistrācijas informāciju, ko sniedz pats darba autors. Nederēs, piemēram, mehāniskā ieraksta pieteikuma veidlapā uzrādītā informācija vai koncerta programma. Arī tad, ja albumu izdod pats autors, darbus nepieciešams reģistrēt neatkarīgi no mehāniskā ieraksta pieteikuma. Autoratlīdzības sadale var aizkavēties, ja datubāzē nav reģistrēti ierakstos izdotie darbi.

Atgādinu, ka darbu reģistrācija nenozīmē savu autortiesību nostiprināšanu, jo autortiesības autoram pieder jau no darba radīšanas brīža. Autoru biedrībai reģistrācija ir informācijas avots par darba autoriem. □

Ieva Dombrovskā,

AKKA/LAA Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītājas vietniece

Guntars Račs ar savu Autortiesību bezgalības balvu

Cik autors vienā mēnesī saņem no AKKA/LAA

Gads	2009		2010	
Ls mēnesī	Autori	Ls	Autori	Ls
virs 1000	8	192 721.42	6	194 552
virs 500	20	150 213.88	15	129 907
virs 400	10	51 829.15	7	37 998
virs 300	16	65 303.00	15	59 075
virs 200	50	142 091.50	41	120 472
virs 153 (minimālā alga)	31	64 372.32	28	57 763
virs 100	93	133 555.04	66	96 330
virs 50	202	170 901.95	198	172 706
virs 25	290	120 910.61	277	117 729
virs 10	532	99 348.97	514	99 150
virs 5	439	37 751.40	477	41 345
zem 5	1 441	31 066.93	1 694	33 985

Autoru biedrības komunikācija ar sabiedrību

Daudziem ļaudīm noraidoša attieksme parasti rodas tad, ja viņi kaut ko neizprot, ja pietrūkst informācijas. Tādēļ pēdējo gadu laikā AKKA/LAA daudz strādājis pie tā, lai gan autori, gan darbu izmantotāji, gan žurnālisti, studenti un ikviens sabiedrības loceklis saņemtu nepieciešamo informāciju viņam pieņemamā un uztveramā formā. Runājot par AKKA/LAA komunikāciju ar sabiedrību, tajā skaitā autoriem, manuprāt, pēdējo gadu laikā tā ir uzlabojusies, pateicoties AKKA/LAA pūlēm paaugstināt sabiedrības zināšanu līmeni par autortiesībām un veicinot izpratni par šo jomu.

Tā rezultātā krasi sarucis negatīvo publikāciju skaits medijos. Piemēram, ja pirms diviem, trim gadiem aptuveni 20% publikāciju bija pausta negatīva attieksme pret autoru organizāciju, tad šogad tie ir tikai aptuveni 4—5% publikāciju. Arī autoriem organizācijas darbība kļuvusi vieglāk saprotama, praktiski pazuduši jautājumi par biedrības darbības pareizumu, taisnīgumu un godīgumu.

Ļoti liela uzmanība pievērsta tam, lai padarītu AKKA/LAA darbību pēc iespējas caurspīdīgāku, informāciju vieglāk pieejamu.

2010. gada sākumā izveidota AKKA/LAA mājaslapa, kur ne vien dotas ziņas par autortiesībām un to administrēšanu, informācijas bloki autoriem un izmanto-tājiem, bet arī ievietota galvenā finanšu informācija — gada pārskati, autoriem pārskaitītā atlīdzība (tiek atjaunota katru mēnesi), tarifi, autoratlīdzības sadales noteikumi. Šīs informācijas publicēšana ir palīdzējusi radīt lielāku uzticību autoru biedrības darbībai, parādot, kā tā īsti strādā, un tas palīdzējis uzlabot biedrības publisko tēlu.

Veidojot mājaslapu, ņemti vērā autoru ieteikumi un izveidota iespēja muzikālo darbu autoriem savus darbus reģistrēt elektroniski, tādējādi ietaupot laiku autoriem un efektīvizējot organizācijas darbu. No autoriem esam saņēmuši daudz pozitīvu atsauksmju par šo iespēju, un elektronisko muzikālo darbu reģistrācijas sistēmu šobrīd lieto jau vairāk nekā 350 autoru.

Lai arī autoriem būtiskākā informācija par autortiesībām, to administrēšanu, līgumiem, nodokļiem un daudz ko citu ir ievietota mājas lapā, vajadzības gadījumā AKKA/LAA pārstāvētie autori no biedrības var saņemt arī bezmaksas konsultācijas par tiesību administrēšanu. Te jāņem vērā, ka liela daļa autoru nekad nav mācījušies ne

Uldis Marhilēvičs autortiesību balvu saņēma par tandēmā ar Guntaru Raču sacerēto dziesmu "Iedomājies"

Foto: Jānis Bulis

savas amata lietas, ne savu tiesību realizāciju. Taču autore Meldra, kas studē mūziku un mācījusies arī autortiesības Londonā, autortiesības uzskata par sev svarīgāko, savas nākotnes garantu un zina, kā strādās turpmāk, lai palielinātu savu darbu skaitu un to izmantojumu, kas profesionālam autoram nodrošina ienākumus (skat. interviju ar Meldru "Izklaidē TV" 20.10. 2011.)

Lai papildinātu autoru zināšanas par viņu tiesībām, AKKA/LAA jau gadiem rīko **Autoru akadēmijas** nodarbības. Piemēram, šogad maijā notika seminārs jauniešiem mūziķiem, kurā tika runāts ne vien par autortiesībām, bet arī par to, kā iekļūt un noturēties tirgus aprītē, veidot kontaktus un slēgt līgumus, attīstīt savu karjeru.

Un sadarbība ar autoriem uzlabojas — neskatoties uz to, ka liekas — visi reāli strādājošie autori jau ir parakstījuši līgumus ar AKKA/LAA, tomēr vidēji katru darba dienu viens jauns autors pilnvaro biedrību pārstāvēt savas tiesības.

AKKA/LAA strādā arī ar autoru darbu izmantotājiem un to apvienībām. Mūsu speciālisti lasa lekcijas skolās un augstskolās,

Ļoti liela uzmanība pievērsta tam, lai padarītu AKKA/LAA darbību pēc iespējas caurspīdīgāku, informāciju vieglāk pieejamu

uzstājas novadu un apriņķu kultūras darbinieku semināros un zinātniskajās konferencēs. Esam daudz strādājuši pie tā, lai sabiedrībai skaidrotu, kas īsti ir autortiesības, kāpēc ir svarīgi tās ievērot, kāda ir ārvalstu prakse. Regulāri rīkojam Autoru dienas, esam latviešu valodā adaptējuši animācijas filmas par autortiesībām, mūsu mājaslapā pieejamas grāmatas par šo tēmu, kā arī nozares normatīvie akti, skaidrojumi dažādiem autortiesību aspektiem. Tāpat regulāri informējam sabiedrību par nozares aktualitātēm arī pasaules kontekstā, piemēram, par Eiropas Komisijas būtiskākajiem lēmumiem un citu valstu organizāciju pieredzi.

AKKA/LAA komunikācijas uzlabošanā tiek darīts ļoti daudz — tiek analizētas gan saņemtās sūdzības, gan publikācijas medijos, gan dažādi ieteikumi darbības uzlabošanai. Jāatzīmē, ka AKKA/LAA strādā, ievērojot ISO standartus, tādēļ visas saņemtās sūdzības un ierosinājumi tiek reģistrēti, izskatīti un atbildēti. Šeit gan ir jāņem vērā vairāki svarīgi apstākļi, kas ietekmē organizācijas tēlu un publisko komunikāciju. Piemēram, lielākā daļa no publiski paustās negatīvās

informācijas nāk anonīmi no autordarbu izmantotāju puses, kuriem AKKA/LAA jāmaksā atlīdzība par darbu izmantošanu un kuri to nevēlas darīt. Ņemot vērā apstākli, ka AKKA/LAA ir organizācija, kuras pamatuzdevums ir naudas iekasēšana un sadale, un lielākajai daļai sabiedrības tomēr nav pozitīvas attieksmes pret organizācijām, kurām ir kaut kas jāmaksā, biedrības mērķis ir panākt, lai sabiedrība izprot autortiesību būtību un nozīmi, uztver AKKA/LAA kā nozares ekspertus, respektē biedrības darbu un uzticas tai kā sabiedrības vienas daļas — autoru pārstāvim.

Analizējot publisko komunikāciju, jāņem vērā arī vēl citi apstākļi, piemēram, tas, ka daļai cilvēku izpratne par autortiesībām un to nozīmi ir samērā zema — joprojām daļa sabiedrības uzskata, ka autors rada darbu tikai savam un apkārtnējo priekam, bet ne ienākumu gūšanai, tādēļ maksāt par darba izmantošanu nav nepieciešams. Cilvēkiem vispār, un it īpaši ekonomiskās krīzes laikā, nepatīk, kad viņiem kāds prasa par kaut ko maksāt — to varam viegli redzēt kaut vai pēc sabiedrības spriedelējumiem par to, ka nodokļi ir pārāk augsti, tarifi par elektroenerģiju, apkuri, gāzi vai jebko citu ir pārāk augsti, arī cenas veikalos ir pārāk augstas. Turklāt, ja gāzes piegādātājs nemaksāšanas gadījumā var gāzi atslēgt, tad AKKA/LAA pati, bez tiesībsargājošo institūciju palīdzības, nevar apturēt pretlikumīgās darbības. Tādēļ arī tik liela uzmanība jāpievērš sabiedrības izglītošanai. Patlaban rosinām veikt izmaiņas skolas mācību grāmatās, jo sociālo zinātņu jomās mācību grāmatās vispār nav ietverta autortiesību tēma, lai gan jau skolas gados būtu jāapgūst daudzas ar autortiesībām saistītas būtiskas zināšanas.

Situāciju neuzlabo arī valsts nevēlēšanās iesaistīties jomas sakārtošanā — lai gan Kultūras ministrijai būtu jāveic sabiedrības izglītošana šajos jautājumos, darīts netiek pilnīgi nekas. Netiek arī nodrošināts nepieciešamais tiesiskais regulējums — esošie normatīvie akti, attīstoties tehnoloģijām un mainoties cilvēku ieradumiem, ir novecojuši un vairs nepilda savu funkciju, bet jauni netiek rosināti jau gadiem ilgi, neskatoties ne uz nacionālo, ne ārvalstu tiesību īpašnieku protestiem.

Komunikācija un publiskais tēls ir uzlabojies, tomēr joprojām ir daudzi aspekti, pie kuriem jāstrādā un kuri jāuzlabo. To AKKA/LAA dara un darīs arī turpmāk, jo organizācijai ir svarīgi gan tas, lai tās klienti būtu apmierināti, gan arī, lai autortiesības Latvijā būtu sakārtotas un cilvēki zinoši. Aicinām arī autorus aktīvāk iesaistīties publiskās diskusijās un paust savu pieredzi, un piedalīties informācijas veidošanā par autortiesību nozari. □

Agnese Orole

Publiskajam patapinājumam veltīta konference Briselē

Ja šā gada 23.septembrī kādam gadījumā būtu Beļģijas karalistes galvaspilsētas Briseles centrā esošajā Smilšu laukumā, tad noteikti nepalikta nepamanīts prāvs protestētāju pūlis, kas policistu ielenkumā pauda nepatiku pret notiekošo kādā Centrālāfrikas valstī, kuras politiskās elites pārstāvji todien sapulcējās tuvējā viesnīcā. Sakritības pēc tajā pašā vietā un laikā norisinājās arī krietni mazāku publicitāti guvis, bet no autoru viedokļa tomēr būtiskāks pasākums — 9.starptautiskā publiskā patapinājuma konference. Tajā, autortiesību īpašnieku organizācijas REPROBEL aicināti, tikās, pieredzē un ar padomiem dalījās delegāti no 31 valsts — to vidū arī šo rindu autors.

Pēc jaunākajām ziņām autoru tiesība saņemt atlīdzību par savu darbu patapinājumu ir atcūkta 54 valstu likumdošanas aktos. 29 valstīs šī tiesība tiek īstenota praksē un autori saņem viņiem pienākošos atlīdzības. Protams, tās apjoms ir ļoti atšķirīgs, un 115 tūkstoši eiro, kas 2010.gadā iekasēti Spānijā, dramatiski kontrastē ar aptuveni 22 miljoniem eiro, ko 2011.gadā autoriem piešķīra Dānijas valdība. Dažādi ir atlīdzības sadales principi — pēc grāmatu izsnieguma, pēc eksemplāru skaita bibliotēku krājumos, pēc iepirktajiem eksemplāriem. Variē to bibliotēku loks, kurās par patapinātajiem autoru darbiem tiek maksāta atlīdzība — tās var būt tikai publiskās bibliotēkas (kā Lielbritānijā), publiskās un zinātniskās bibliotēkas (kā Vācijā un Austrijā). Savukārt Austrālijā, Islandē un Farēru (Fēru) salās atlīdzību saņem arī skolu bibliotēkās patapināto grāmatu autori.

Salīdzinot dažādu valstu pieredzi, jāsecina, ka tas, cik veiksmīgs un efektīvs ir katrā atsevišķā gadījumā praktizētais publiskā patapinājuma atlīdzināšanas modelis, vislielākā mērā ir atkarīgs no triju faktoru mijiedarbes. Šie faktori ir: pirmkārt, labvēlīga ekonomiskā situācija, otrkārt, valdības politiskā griba, treškārt, autoru iesaistīšanās savu interešu aizstāvībā. Izstrūkstot kādam no minētajiem elementiem vai tam esot nepietiekamam, autoru izredzes saņemt taisnīgu atlīdzību samazinās. E—grāmatniecības straujās attīstības apstākļos var rasties jautājums par to, kāds liktenis sagaida publisko patapinājumu — autoru darbu izmantojuma veidu, kas līdz šim tradicionāli ir saistīties galvenokārt ar uz papīra

Dalī apsveikuma buča māksliniecei Helēnai Heinrihsonei

drukātu, publicētu darbu izsniegumu bibliotēkās. Grāmatu lasīšana datorā, mobilajā tālrunī vai kādā īpašā šim nolūkam paredzētā ierīcē daudziem jau ir ikdiena. 2010.gadā ASV vien bija 10 miljoni e—grāmatu lasītāju, bet 2011.gadā lielākajā tīmekļa tirgotavā Amazon pārdoto e—grāmatu skaits jau pārsniedza drukāto grāmatu pārdošanas apjomu. Arī patapinājums neizbēgami sāk iegūt digitālas aprises, un lasītājam dažviet jau tiek piedāvāta iespēja elektronisku grāmatu iepazīt tiešsaistē (izmantojot personīgo vai atsevišķos gadījumos arī bibliotēkas telpās esošu datoru) vai tās kopiju iegūt savā rīcībā uz ierobežotu laiku. Šādos apstākļos aizvien lielāku lomu patapinājuma modeli sāk spēlēt izdevniecības.

Viens no piemēriem ir tiešsaistes bibliotēkas projekts, ko īsteno britu izdevniecība *Bloomsbury*. Tā ietvaros publiskajām bibliotēkām par noteiktu gada abonēšanas maksu tiek piedāvāta tiešsaistes piekļuve izdevniecības repertuāram, kas caur bibliotēku mājas lapām par brīvu kļūst pieejams reģistrētiem lasītājiem. Daļu no iekasētās abonēšanas maksas

izdevniecība pārskaita autoriem kā atlīdzību par publisko patapinājumu. No autoru un viņus pārstāvošo organizāciju puses vēl daudz kas ir darāms, lai likumdošana aptvertu jaunākās darbu izmantojuma tendences, taču minētais gadījums apliecina, ka digitālajā laikmetā nevajadzētu pastāvēt pretrunai starp plašo darbu izmantojumu un autora tiesībām par to saņemt atlīdzību. □

Reinis Norkārklis,

AKKA/LAA Publiskā patapinājuma nodaļas vadītājs

CISAC organizāciju vienotie standarti

Noteikta darbu veida administrēšanai mantisko tiesību kolektīva pārvaldījuma organizācija katrā valstī (ar dažiem izņēmumiem, kas radušies vēsturiski) parasti ir viena. Ir organizācijas, kas nodarbojas tikai ar muzikāliem darbiem vai literāriem darbiem, bet ir arī tā sauktās multirepertuāra organizācijas, tādas kā AKKA/LAA, kuras administrē vairākus autoru darbu veidus.

Lai izveidotu centralizētu komunikāciju un radītu telpu, kurā mūsu organizācijas vienos par darbības pamatprincipiem un savstarpējo pārstāvniecību, 1926.gadā 18 autoru organizācijas izveidoja Starptautisko Autoru un komponistu biedrību konfederāciju (CISAC). Tā kā CISAC tiek uzņemtas tikai tās autoru biedrības, kuras atbilst zināmiem pamatdarbības kritērijiem, būt CISAC biedram nozīmē organizācijas darbības kvalitātes apliecinājumu. CISAC ieguldījums ir meklējumi, kā radīt tiesību kolektīvā pārvaldījuma tīklu, vienlaicīgi ņemot vērā katras valsts likumdošanu, autortiesību kā tiesību attīstības līmeni reģionā un arī, protams, starptautiskos līgumus un ES direktīvas. CISAC arī seko līdzi tam, lai tajās autoru organizācijās, kuras kļūvušas par CISAC biedrēm, nekristos pakalpojumu kvalitātes līmenis. Katru gadu izlozes ceļā tiek izvēlētas organizācijas, kuras apmeklē CISAC pārstāvji un auditē to darbību, tā vairojot mūsu organizāciju savstarpējo uzticēšanos.

CISAC piedāvā saviem biedriem — autoru organizācijām — juridisku atbalstu un tehniskus risinājumus (datubāzes, sadales moduljus, informācijas apmaiņas formātus). 2011.gada decembrī CISAC apvieno 190 autoru biedrības, no kurām tikai astoņas ir multirepertuāra organizācijas, kas nodarbojas gan ar literāro, gan muzikālo, audiovizuālo, dramatisko un vizuālo darbu administrēšanu. Starp šīm astoņām ir arī AKKA/LAA.

Lai palīdzētu autoru biedrībām savā starpā saprasties, CISAC regulāri organizē apmaiņas seminārus dažādu reģionu autoru biedrībām. Šajos semināros uzsvars tiek likts uz pēdējo gadu laikā CISAC izstrādātajiem autoru organizāciju profesionālajiem noteikumiem, kas izstrādāti atsevišķi par katru radošo darbu veidu. Arī AKKA/LAA ir jāievēro šie profesionālie noteikumi. Viens atzars šajos noteikumos definē informācijas apmaiņas formas, kam

Vai ģēniji saņems Noras Ikstenas autogrāfu grāmatā "Amour Fou"?

bija veltīti 2011.gadā CISAC Austrumeiropas lietu nodaļas organizētie semināri, kas notika Ungārijas galvaspilsētā Budapeštā mūsu organizācijas ARTISJUS telpās. Pavasara seminārs bija veltīts tām autoru biedrībām, kuras administrē vizuālo darbu izmantošanu, savukārt rudenī uz mācībām tika aicināti muzikālo darbu tiesību pārvaldošo organizāciju pārstāvji, lai diskutētu par konfederācijas izstrādātajiem informācijas apmaiņas moduļiem un izvērtētu savas iespējas to pielietošanā. Administrējot darbu izmantošanu, organizācijām ik dienu nepieciešams savā starpā apmainīties ar noteiktu informāciju par pārstāvētajiem autoriem un viņu darbiem, par licencētajiem koncertiem un iekasēto atlīdzību, par autoriem izmaksājamo atlīdzību u.t.jpr., tāpēc svarīgi, lai šī apmaiņa ar informāciju būtu unificēta, maksimāli efektīva un tajā pašā laikā pietiekami vienkārša. Viens no paņēmieniem, kas ievērojami atvieglo autoru un viņu darbu atpazīšanu, ir identifikatoru izveide. Šobrīd katram autoram, kurš noslēdz līgumu ar kādu no mūsu biedrībām, tiek piešķirts starptautiskais ieinteresētās puses numurs (IPI). Jaunums, kas tika prezentēts, ir starptautiskais standarta vārda identifikators (ISNI), kas tiks piešķirts ne vien katram autoram, bet arī izpildītājam, izpildītāju grupai, pseidonimam un arī filmu un grāmatu varoņiem. ISNI aģentūru 2010.gada decembrī izveidoja 6 organizācijas (to skaitā arī CISAC, Starptautiskā Reproducēšanas tiesību organizāciju federācija (IFRRO) un Starptautiskā Izpildītāju datubāzes asociācija (IPDA), kas kopā pārstāv 300 tiesību īpašnieku organizācijas un

260 tūkstošus bibliotēku visā pasaulē. Sākuma datubāzi veido 5 miljoni vārdu. Rezultāts būs ievērojama datu krātuve, ko varēs izmantot visa radošā industrija un kul-

tūras nozare — sākot ar izdevējiem un beidzot ar filmu producentiem. ISNI tika izstrādāts Starptautiskās standartizācijas organizācijas (ISO) uzraudzībā un to varēs lietot standartizētos datu apmaiņas formātos (DDEX). ISNI aģentūra paredz, ka to plaši izmantos digitālajās platformās. ISNI noteikti ieņems savu īpašo vietu starp citiem metadatiem, tādiem kā starptautiskais muzikālo darbu numuru standarts (ISWC) muzikāliem darbiem, starptautiskais standarta teksta identifikators

(ISTC) — literāriem darbiem, starptautiskais standarta audiovizuāla darba numurs (ISAN) — audiovizuālajiem darbiem, Ieinteresēto pušu identifikators (IPI) — autoriem un izdevējiem, starptautiskais seriālo izdevumu numurs (ISSN) — sērijveida izdevumiem, starptautiskais izpildītāja numurs (IPN) — izpildītājmāksliniekam. Budapeštas seminārā jautāju, kāds ieguvums būs autoru biedrībām no ISNI? AKKA/LAA jau tā katram pārstāvētajam autoram bez IPI numura piešķir arī biedrības lokāli lietoto identifikatoru. Man skaidroja, ka mērķis ir visu augstākminēto datubāžu savstarpēja sasaiste. Ja autori ir saistīti ar to darbiem, tad izpildītājmākslinieku datubāze nekādi nav saistīta ar CISAC rīkiem, kurus lieto mūsu biedrības. Te mēs nonākam pie dokumentācijas, kas attiecas uz darbu izmantošanu un atlīdzības sadali autoriem. Atskaite, ko iesniedz darbu lietotāji, bieži ir nepilnīga, jo pieprasīto autoru vārdu vietā tiek norādīts tikai izpildītājmākslinieks. Ar šiem datiem nepietiek, lai nodrošinātu kvalitatīvu sadali un nākas patērēt papildus resursus, lai atrastu nepieciešamo informāciju. 15.decembrī AKKA/LAA saņēma ISNI aģentūras līguma projektu, kas paredz AKKA/LAA iesaistīšanos ISNI datubāzes veidošanā. Līdz ar to radusies iespēja, ka nākotnē, izmantojot jauno datu vietni, būs iespējams atrast jebkuru autoru, izpildītāju vai darba personāžu. □

Ieva Dombrovska,
AKKA/LAA Dokumentācijas un
sadales nodaļas vadītājas vietniece

Uzsākts darbs pie globālās muzikālo darbu datu bāzes

Ideja par pasaules muzikālo darbu datu bāzi jeb globālā repertuāra datubāzi GRD aizsākās 2008.gadā, kad pēc toreizējās EK Konkurences komisāres Nēli Kruzas iniciatīvas tika organizēta apaļā galda diskusija par autoru darbu izmantošanu tiešsaistē bez tiesību īpašnieku atļaujas un atbilstošas samaksas. Viens no lielo interneta vietņu īpašnieku argumentiem uz pārmētiem par autortiesību un blakustiesību licenču neesamību darbu legālai izmantošanai bija, ka nav pieejama datu bāze, kur būtu informācija, kam darbs pieder — kas ir tā autori, izpildītāji, kuras autoru vai izpildītāju un producentu mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas administrē interneta lietošanas tiesības.

Lielās mūzikas producentu kompānijas — tādas kā EMI un Universal, kurām internets radījis miljoniem lielus zaudējumus, domā par globālu muzikālo darbu datu bāzi piekļūst uzreiz un ar visu sirdi un dvēseli, cerot, ka tā varētu palīdzēt risināt interneta vietņu licencēšanu. Jāteic, ka viena liela muzikālo darbu datu bāze gan ir, tā ir CISAC datu bāze, taču tā ietver informāciju tikai

Globālā datu bāze atspoguļos visas darba lietošanā ieinteresētās personas

Literāti Ēriks Hānbergs, Māra Rūmniece, Valdis Rūmnieks un izdevēja Vija Kilboka

par darbu autoriem un mūzikas izdevējiem, datu par izpildītājiem tur nav. Turklāt sadales vajadzībām katra autoru biedrība veido arī savu lokālo datu bāzi, kura citu valstu organizācijām nav izmantojama dažādās programmas pieejas dēļ. Tas nozīmē, ka globālā muzikālo darbu datu bāze jāprogrammē tā, lai to varētu izmantot visi iespējamie interesenti, un informācijai jāatspoguļo visas darba lietošanā ieinteresētās personas: autorus, izpildītājus, mūzikas izdevējus un producentu kompānijas. Lai šādu, gandrīz neiespējamu, lietu paveiktu, projektā iesaistījās gan Eiropas komponistu

un teksta autoru alianse ECSA, gan starptautiskā mūzikas izdevēju asociācija ICMP, gan komponistu un autoru biedrību konfederācija CISAC, gan individuāli — lielās autoru biedrības: PRS for Music (Lielbritānija), SACEM (Francija), STIM (Zviedrija), kā arī lielākie interneta pakalpojumu sniedzēji iTunes, Google un Omnifone. Laika gaitā ar padomdevēju tiesībām pasākumam pievienojās vēl vesela rinda izdevēju kompāniju, autoru organizāciju, interneta servisa nodrošinātāju, kā arī Pasaules intelektuālā īpašuma organizācija WIPO. Šā gada otrajā pusē GRD rīkoja vairākus vebinārus jeb interneta seminārus, kuros piedalījās ievērojams dalībnieku skaits, jo apspriežamo jautājumu loks bija gana plašs un sarežģīts.

Pat atliekot malā sarežģītos juridiskos, finansēšanas un projekta vadības jautājumus un koncentrējoties uz programmas tehniskajiem smalkumiem, ir skaidrs, ka nekas nenotiks ātri un viegli. Tehniskie uzdevumi ir sekojoši: globālajai datu bāzei jāspēj pieņemt informāciju par muzikālajiem darbiem no ļoti dažādām programmatūrām, procesam jābūt automatiskam, tāpat jānodrošina filtrēšana, lai novērstu dublikātu rašanos, un šķiet, ka neizdosies izvairīties arī no diezgan liela manuāla darba. Vēl viens nosacījums — datubāzei jābūt draudzīgai lietotājam, tās lietošanai jābūt ļoti ātrai ar perfektu filtrēšanas sistēmu, jo tieši ātrums varētu būt noteicošais faktors lietotājam, kuram jāatrod, piemēram, tiesību īpašnieki vairākiem simtiem darbu vai jāsameklē konkrētu tiesību īpašnieku darbi.

Pagaidām GRD darba grupa organizē mūzikas industrijas pētījumu, kas ilgs 20 nedēļas un kurā tiks analizēti tehniskie, datu, biznesa procesa un organizatoriskie aspekti. Pētījumā piedalīsies ap 20 organizācijām visā pasaulē. Tās būs gan izdevēju un producentu kompānijas, autoru biedrības, mūziķu asociācijas, kā arī programmas firmas. Darba gaitai varēs sekot līdzi GRD mājas lapā, kā arī, iepriekš reģistrējoties, varam piedalīties interneta semināros. □

Anita Sosnovska,
AKKA/LAA izpildītājas vietniece,
Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītāja

AKKA/LAA pirmo reizi izsniegusi licenci TV programmas raidīšanai 5 valstīs

Komponiste Santa Ratniece

Ši gada aprīlī noslēdzām licences līgumu ar Lielbritānijā reģistrēto Nickelodeon International Ltd. par muzikālu darbu izmantojumu bērniem paredzētajā televīzijas programmā "Nick Jr".

Pirmo reizi AKKA/LAA licence aptver tiesības piecās valstīs — Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Dānijā un Zviedrijā — ar satelīta starpniecību TV programmā izmantot autortiesību aizsargātos muzikālos darbus. Līdz šim lielākā teritorija, kuru aptvēra AKKA/LAA televīzijām izsniegtā licence, bija Baltijas valstis, kurās no Rīgas joprojām tiek raidītas trīs televīzijas programmas: "Pirmais Baltijas kanāls", "Pirmais Baltijas Muzikālais kanāls" un "Ren TV Baltija". Esam gandarīti, ka arī citu valstu televīzijas atzinīgi novērtē AKKA/LAA tarifus ES ietvaros un izvēlas savus pakalpojumus sniegt no Latvijas teritorijas, muzikālo darbu autoriem atlīdzību samaksājot ar AKKA/LAA starpniecību. □

Ance Krastiņa,
AKKA/LAA Raidorganizāciju nodaļas vadītāja

Situācija grāmatniecības nozarē

Lai skaidrotu, kā šobrīd klājas grāmatizdevējiem, jautājām apgāda “Zvaigzne ABC” vadītājam Vijai Kilblokai.

Kā ekonomiskās regresijas laiks ietekmējis grāmatniecības nozari? (Kādi bijuši lielākie izaicinājumi? Kā pēdējo gadu laikā ir mainījusies grāmatniecības nozare? Kā mainījušās tirāžas un izdoto grāmatu klāsts?)

Grūti spriest par grāmatniecību kopumā, krīzes sekas būs redzamas vēl pēc dažiem gadiem. Vispār jau grāmatniecībai Latvijā piemīt kaķa sikstums, un grāmatas turpina iznākt joprojām. Grāmatu autori un aģentūras labprātāk sadarbojas ar lielajiem izdevējiem, saskatot šādā sadarbībā lielāku stabilitāti un drošību. Grāmatu tirāžas turpina sarukt, ir pieprasījums pēc digitālās drukas pakalpojumiem, kas dod iespējas iespiest dažus simtus vai pat desmitus eksemplāru pēc pieprasījuma. Izņēmums ir globālie best-selleri, kuru mārketinga kampaņas dod labus rezultātus arī Latvijā.

Kā moderno tehnoloģiju attīstība ietekmē grāmatu izdošanu Latvijā? Vai tā ir gatava straujajai tehnoloģiju attīstībai (e—grāmatas, grāmatas internetā)? Vai tā ir iespēja vai drauds? Pie kādiem nosacījumiem?

Legālā elektronisko grāmatu izdošana Latvijā attīstās atbilstoši attiecīgo tehnoloģiju pieeja-

mībai un ievērojot izdevniecību līgumos noteiktās tiesības un ierobežojumus. Problēmas rada bezprecedenta apmēru grāmatu pirātisms, kuram ir jūtams atbalsts atsevišķās varas aprindās. Tehnoloģiju attīstības lozungs kalpo kā dūmu aizsargs visprastākajai zagšanai un sabiedrības muļķošanai, solot “padarīt Latviju par pasaules lideri brīvi pieejamu bezmaksas elektronisko grāmatu ziņā”.

Kā tehnoloģijas ir mainījušas arī prasības pret grāmatas autoru? Kā mainījušās lasītāju prasības?

Grāmatu autori joprojām ir dažādi, un dažādi ir arī lasītāji. Protams, ir labi, ja autori komunicē ar sabiedrību, izmantojot elektroniskos medijus, bet tam nav izšķirošas nozīmes. Nekādas radikālas izmaiņas grāmatu rakstītājos un lasītājos nav novērotas. Mainās nolasītāji — viņi aizbaidinās, ka viss ir datorā un grāmatām nav laika. Skolu jaunatnei pasliktinās lasītprasme.

Kādiem nosacījumiem jāatbilst darbam, lai tas tiktu izdots vairākkārtīgi un/vai vairākās valstīs?

Grāmatai ir jābūt tādai, kas patīk cilvēkiem un par kuru laba slava izplatās no mutes mutē, vai arī autoram jāpieder pie noteikta Latvijā tradicionāli atbalstīta autoru loka. □

Marats Ogležņevs — dziesmas “Abrakadabra” autors

Vācijas tiesa par autortiesību pārkāpumiem piespriež reālu cietumsodu

Gints Stankevičs, kurš kopā ar Guntaru Raču radija “Tici vai nē”

Vācijas ceturtajā lielākajā pilsētā Ķelnē risinājās tiesas process pret interneta vietnes www.kino.to veidotāju, kas tīmekļa vidē pazīstams ar vārdu Markus V. Tiesa lēma, ka kino.to īpašnieks ir vainīgs autortiesību pārkāpumos, jo ar vietnes starpniecību izdarīta nelegāla saturs failu apmaiņa apmēram viens miljons reižu. Turklāt tiesa konstatēja, ka vietnes īpašnieks un tajā ievietotajiem reklāmas materiāliem guvis ienākumus. Rezultātā tiesa piesprieda 33 gadus vecajam vietnes izveidotājam un īpašniekam reālu divarpus gadu cietumsodu. Mediji atzīmēja, ka šis ir viens no bargākajiem un nozīmīgākajiem tiesas spriedumiem autortiesību pārkāpumu jomā, kas turpmāk varētu kalpot kā precedents līdzīgās tiesu lietās. □

Amazon sāk izplatīt arī bērnu literatūru

Viena no lielākajām grāmatu interneta pārdošanas vietnēm Amazon paziņojusi, ka turpmāk tās piedāvājumā tiks iekļautas arī bērnu un jauniešu grāmatas, pateicoties noslēgtajam līgumam ar grāmatizdevējkompaniju Marshall Cavendish. Amazon viceprezidents Džefs Bells atzīmēja, ka līdz šim vietne piedāvājusi vien atsevišķas bērnu grāmatas, taču turpmāk tā saviem lasītājiem piedāvās 450 bērnu grāmatu nosaukumus. Viņš pastāstīja, ka, respektējot pircēju gaumi un pieprasījumu, grāmatas būs iespējams iegādāties gan drukātā, gan digitālā formā. Digitālo grāmatu lasīšanai Amazon piedāvā e—grāmatu lasītāju Kindle—e.Viņš apsolīja, ka nākotnē Amazon pievērsīs daudz lielāku vērību bērnu un jaunatnes literatūras piedāvājumam. □

Pārdošanā neesošu literāru darbu digitalizācija

Jau labu laiku digitāla forma ir uzskatāma par pašsaprotamu un pilntiesīgu grāmatas vai laikraksta pastāvēšanas veidu līdzās drukātajiem medijiem. To ir skaidri apzinājušies tie izdevēji, kas ikvienam piedāvā iespēju iegādāties jaunākās grāmatas vai žurnālus arī lejupielādējama faila veidolā. Pakāpeniski un dažādos veidos jaunizdotās e—grāmatas un e—žurnāli nonāk bibliotēku digitālajos krājumos, taču līdz šim nebija īsti skaidrs, kādā veidā juridiski korekti būtu iespējams padarīt digitālus tos izdevumus, kas vairs nav atrodami pārdošanā, bet joprojām ir autortiesību aizsargāti.

Dažādu institūciju krājumu digitalizācija Eiropas kultūrtelpas kontekstā aizvien biežāk tiek apzināta kā objektīvi pamatota vajadzība, bet reizē ir arī jāpatur prātā, ka priekšroka digitalizācijas jautājumā pienākas tiesību īpašniekiem. Ņemot vērā minētos apsvērumus, šā gada 20.septembrī Briseļē bibliotēku, izdevēju, autoru un autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju pārstāvji parakstīja saprašanās memorandu, kurā vienojās par principiem, kas ļautu Eiropas bibliotēkām un citām kultūras iestādēm digitalizēt un padarīt pieejamas tiešsaistē pārdošanā vairs neesošas grāmatas un zinātnisko periodiku. Digitalizācijas projekta atskaite punkts ir vienošanās, ko savā

starpā slēdz iesaistītās puses, ieskaitot autorus un izdevējus. Puses vienojas par atlīdzību tiesību īpašniekiem, kā arī par kritērijiem, pēc kuriem nosakāms, vai darbs ir vai nav pārdošanā. Līgumā, kas ir šādas vienošanās rezultāts, ir jābūt atrunātām autora tiesībām uz autorību (t.i., tikt atzītam par darba autoru) un vārdu (t.i., tiesībām tikt norādītam kā darba autoram), ja vien tas ir zināms, un tiesībām iebilst pret darba sagrozīšanu, pārveidošanu un jebkādam autora godu un cieņu aizskarošām aktivitātēm saistībā ar viņa darbiem. Nākamais solis ir licencēšana. Tā būtu jāveic mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, kas pārstāv ievērojamu autoru un izdevēju skaitu. Katram digitalizācijas projektam, pirms tas tiek īstenots, savlaicīgi ir jānodrošina plaša publicitāte ar mērķi informēt par to tiesību īpašniekus, kuru intereses varētu būt skartas. Ja licences līgums ietvers tulkojumus,

ir jāparedz īpaša procedūra atļaujas saņemšanai no aizsargātu oriģināldarbu autoriem vai viņu pārstāvjiem. Princips, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācija, slēdzot licences līgumu, pārstāv arī autorus, kas tai nav deleģējuši savas tiesības, digitalizācijas gadījumā paliek spēkā,

Priekšroka digitalizācijas jautājumā pienākas tiesību īpašniekiem

Uldis Marhilēvičs ar savas un Guntara Rača dziesmas “Iedomājies” izpildītājiem — Aiju Andrejevu, zēnu kori un Bahu

un tas nozīmē, ka arī pašai organizācijai jāpieliek visas pūles, lai aptvertu pēc iespējas plašāku tiesību īpašnieku loku. Turklāt autoriem un izdevējiem ir jābūt tiesībai izņemt visus savus darbus vai kādu to daļu no licences līguma apjoma. Visbeidzot, ja licences līgums aptver arī darbu komerciālu vai pārrobežu izmantojumu, kolektīvā pārvaldījuma organizācija var reducēt tā apjomu tikai uz to tiesību īpašnieku darbiem, kas tiek pārstāvēti uz pilnvarojumu pamata.

Eiropas komisijas Iekšējā tirgus un pakalpojumu komisārs, komentējot nule noslēgto memorandu, norādīja, ka tas “iezīmē svarīgu soli uz priekšu, ko iesaistītās puses ir spērušas, lai rastu dzīvotspējīgus un konkrētus risinājumus, kas veicinās Eiropas digitālo bibliotēku izveidi un nodrošinās pieeju mūsu bagātajam kultūras mantojumam.” Savukārt Eiropas Rakstnieku kongresa prezidente Dr. Pirjo Hidenmā īpaši uzsvēra, ka memorands “atzīst autoru centrālo lomu, piešķir viņu grāmatām jaunu dzīvi un dod lasītājiem iespēju tās baudīt atkal un atkal.” □

Reinis Norkārklis,

AKKA/LAA Publiskā patapinājuma nodaļas vadītājs

Godātais autor!

Saistībā ar “Latvijas Krājbankas”

darbības apturēšanu lūdzam

Jūs atvērt kontu kādā citā

bankā un nekavējoties

par to paziņot AKKA/LAA,

rakstot uz ilze.karpa@akka-laa.lv

vai ierodoties personīgi

mūsu birojā Rīgā, A.Čaka ielā 97.

Ja ir kādi jautājumi, lūdzam

piezvanīt pa tālruni 67315632.

Kopsavilkums par aktuālo tiesvedību gaitu ar raidorganizācijām

Kā redzams no zemāk izklāstītā kopsavilkuma par tiesvedību gaitu, civillietu izskatīšanas termiņi visās tiesu instancēs ir ļoti gari — vidēji pieci seši gadi pēc prasības celšanas tiesā. Jau pēc AKKA/LAA tiesā iesniegtajām prasībām pret raidorganizācijām 2010.gada 15.novembrī ir stājies spēkā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums lietā Nr.A430000108, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 14.janvāra spriedums un noraidīta biedrības "Latvijas Raidorganizāciju asociācija" kasācijas sūdzība. Šajā spriedumā Senāts norāda, ka Konkurences padome pamatoti secinājusi, ka AKKA/LAA raidorganizācijām izstrādātie tarifi ir uzskatāmi par samērīgiem (par vieniem no zemākajiem starp Eiropas Savienības dalībvalstu mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju noteiktajiem tarifiem).

Tas nozīmē, ka AKKA/LAA uzsāktās tiesvedības bija pamatotas, lai panāktu, ka visas Latvijas raidorganizācijas AKKA/LAA pārstāvētajiem muzikālo darbu autoriem maksātu autoratlīdzību pēc vieniem un tiem pašiem noteikumiem, proti, atbilstoši AKKA/LAA tarifos pašu autoru noteiktajam atlīdzības lielumam. Patlaban diemžēl arī pēc šī sprieduma spēkā stāšanās tiesa pēc saviem ieskatiem dažām televīzijām un radio nosaka maksāt mazāku autoratlīdzību, nekā autori par savu darbu izmantojumu paši ir noteikuši. Tā rezultātā esam nolēmuši turpmāk pret autortiesību pārkāpējiem vērsties tiesā ar prasību par aizliegumu raidīt ēterā AKKA/LAA pārstāvētu autoru muzikālos darbus. Pretējā gadījumā tiek pārkāptas autoru tiesības saņemt autoratlīdzību pienācīgā apmērā un uzreiz pēc darbu izmantošanas, nevis vairākus gadus pēc muzikālo darbu raidīšanas, kas neapšaubāmi nodara autoriem zaudējumus. Tā, piemēram, radio Skonto lietas izskatīšana par autortiesību pārkāpumu līdz 2010.gada 31.decembrim vēl nav beigusies, un jau ir noticis jauns autortiesību pārkāpums, raidot ēterā AKKA/LAA pārstāvēto autoru muzikālos darbus bez licences visu 2011.gadu. Bez tam tiek pārkāptas arī konkurences tiesību normas, jo daži viena tirgus

Jāpanāk, lai raidorganizācijas AKKA/LAA autoriem maksātu autoratlīdzību pēc vieniem un tiem pašiem noteikumiem

dalībnieki (radio, TV) par identisku muzikālu darbu izmantojumu maksā ievērojami mazāku autoratlīdzību.

TV3

AKKA/LAA prasība tiesā pret SIA "TV 3 Latvia" celta 2006.gada 21.martā. Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2010.gada 16.decembra spriedumu AKKA/LAA prasība apmierināta daļēji:

par labu AKKA/LAA no SIA "TV 3 Latvia" piedzīta **autoratlīdzība** par 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007. un 2008.gadiem Ls 201 303,24, no SIA "TV 3 Latvia" piedzīta valsts nodeva Ls 2051,24 un izdevumi advokāta palīdzības samaksai Ls 6913,04, kopā **Ls 210 267, 52** (par 30—35% mūzikas). SIA "TV 3 Latvia" pretprasība apmierināta daļēji: "atzīts par noslēgtu licences līgumus starp AKKA/LAA un SIA "TV 3 Latvia" par tiesībām izmantot autoru muzikālos darbus SIA "TV 3 Latvia" programmās 2005.gada 19.aprīļa līguma projekta redakcijā, nosakot līguma darbības termiņu līdz **2012.gada 31.decembrim**, un noteikt, ka minētā līguma

3.1.punktā paredzamais atlīdzības lielums ir **1,6% no raidorganizācijas ieņēmumiem, kas aprēķināti atbilstoši šā līguma 3.2., 3.3.punktiem, par muzikālu darbu izmantošanu 35% apmērā no kopējā raidlaika**". AKKA/LAA tarifos noteiktais autoratlīdzības lielums ir 2% par 30—40% mūzikas izmantojumu TV programmā. Šo spriedumu pārsūdzējām un 2011.gada 13.oktobrī tika pieņemta izskatīšanai AKKA/LAA kasācijas sūdzība. Lietas izskatīšanas datums kasācijas instancē vēl nav nozīmēts.

LNT

AKKA/LAA prasība tiesā pret A/s "Latvijas Neatkarīgā Televīzija" celta 2006.gada 27.jūlijā. Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2011.gada 14.aprīļa spriedumu AKKA/LAA prasība apmierināta daļēji: par labu AKKA/LAA no LNT piedzīta **autoratlīdzība** par 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007. un 2008.gadiem Ls 376 894, 48, no LNT piedzīta valsts nodeva Ls 2 120,68 un izdevumi advokāta palīdzības samaksai Ls 4536,22, kopā **Ls 383 551,38**. LNT pretprasība apmierināta daļēji: "atzīt par noslēgtu LNT un AKKA/LAA licences līgumu par muzikālu darbu izmantošanu tā 2005.gada 19.aprīļa redakcijā, nosakot līguma darbības termiņu līdz **2012.gada 31.decembrim**, un līguma 3.1.punktā paredzēto atlīdzības lielumu noteikt **1,6% no raidorganizācijas**

ieņēmumiem, kas aprēķināti atbilstoši šī līguma 3.2., 3.3.punktiem, par muzikālo darbu izmantošanu 35% apmērā no kopējā raidlaika.". Tas neatbilst AKKA/LAA tarifiem, proti, 2% par 30—40% mūzikas TV programmā. Šo spriedumu abas puses ir pārsūdzējušas, kasācijas sūdzības pieņemtas 2011.gada 13.jūnijā, lietas izskatīšanas datums kasācijas instancē vēl nav nozīmēts.

LTV

AKKA/LAA prasība tiesā pret valsts SIA "Latvijas Televīzija" celta 2008.gada maijā. Ar

juma īpatsvara 20—30%, no 2005.gada 19.aprīli noslēgtā licences līgumā definētajiem ieņēmumiem." Tas neatbilst AKKA/LAA tarifiem, proti, 1,5% par 20—30% mūzikas TV programmā. Bez tam nepiekrītam, ka LTV programmā izmanto tik maz mūzikas. Šo spriedumu abas puses ir pārsūdzējušas apelācijas kārtībā, 2012.gada 19.janvārī lieta tiks izskatīta 2.instancē.

Radio Skonto

AKKA/LAA prasība tiesā pret SIA "Radio Skonto" celta 2006.gada 8.augustā. Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 17.decembra spriedumu AKKA/LAA prasība apmierināta daļēji: **par autortiesību pārkāpumu** 1999., 2000. un 2003., 2004. un 2005.gadā piedzīti Ls 34 656,74 un valsts nodeva Ls 616,57, kopā piedzīti **Ls 35 273,31**; licences līgums atzīts par noslēgtu tā 2005.gada 19.aprīļa redakcijā, nosakot līguma termiņu līdz **2010.gada 31.decembrim**, nosakot, ka minētā līguma

Māksliniece Helēna Heinrihsone un trīs ģeniji

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2009.gada 21.jūlija spriedumu AKKA/LAA prasība apmierināta daļēji: par labu AKKA/LAA no LTV piedzīta **papildus samaksa** par 2005., 2006., 2007., un 2008.gadiem Ls 136 660, 75, no LTV piedzīta valsts nodeva Ls 1399,98, izdevumi advokāta palīdzības samaksai Ls 4712,22, kopā **Ls 142 772,95**.

LTV pretprasība apmierināta daļēji: "atzīt par noslēgtu LTV un AKKA/LAA licences līgumu par muzikālu darbu izmantošanu tā 2005.gada 19.aprīļa redakcijā, nosakot līguma darbības termiņu līdz **2012.gada 31.decembrim**, un līguma 3.1.punktā paredzamo atlīdzības lielumu noteikt: 2005.gadā — 1% pie 20,96% mūzikas izmantojuma īpatsvara; 2006.gadā — 1% pie 24,08% mūzikas izmantojuma īpatsvara; 2007.gadā — 1% pie 23,69% mūzikas izmantojuma īpatsvara; 2008.gadā — 1% pie 25,02% mūzikas izmantojuma īpatsvara; laika posmā no 2009.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 31.decembrim noteikt atlīdzības lielumu 0,5% apmērā pie mūzikas izmantojuma īpatsvara 10—20%, 1% pie mūzikas izmanto-

AKKA/LAA tarifos noteiktais atlīdzības lielums par 80% mūzikas ēterā un vienlaicīgi interneta tīklā ir 4,25%

3.1.punktā paredzamais atlīdzības lielums ir **3% no raidorganizācijas gada ieņēmumiem**. AKKA/LAA tarifos noteiktais autoratlīdzības lielums par 80% mūzikas, kas tiek raidīta ēterā visā Latvijas teritorijā un vienlaicīgi publicēta interneta tīklā ir **4,25%**. Kasācijas instancē abu pušu kasācijas sūdzības tika izskatītas 2011.gada 7.decembrī, saīsinātais spriedums būs zināms 2011.gada 21.decembrī.

Radio Star FM

AKKA/LAA prasība tiesā pret SIA "Star FM" celta 2007.gada 11.decembrī. Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas 2009.gada 27.marta spriedumu AKKA/LAA prasība uzturētajā daļā apmierināta: **par autortiesību pārkāpumu** no 2006.gada 1.janvāra līdz 2007.gada 28.februārim piedzīta kompensācija pēc tiesas ieskata Ls 29 458,02; par laika periodu no 2007.gada 1.marta līdz 2008.gada 31.decembrim piedzīti zaudējumi Ls 24 629,14, kopā piedzīti **Ls 54 087,16**; piedzīti no SIA "Star FM" valsts nodeva Ls 980,40 un izdevumi advokāta palīdzības apmaksai Ls 2704,36; noteikts, ka AKKA/LAA ir tiesības saņemt no SIA "Star FM" par laiku līdz sprieduma

izpildei no summas Ls 54 087,16 procentus, kuru apmērs ir 6% no simta gadā. SIA "Star FM" pretprasību pret AKKA/LAA Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesnese Marika Bebrīša atstāja bez izskatīšanas, norādot, ka: "Muzikālu darbu lietošana bez spēkā esoša speciālajā Autortiesību likumā paredzēta rakstveida licences līguma tiesas izpratnē ir atbildējā (SIA "Star FM") prettiesiska un vainojama rīcība, kas nodarījusi zaudējumus prasītājam kā autoru mantisko interešu pārstāvei."

Šis ir pirmais 1.tiesu instances precedents, kur tiesas spriedums pilnībā atbilst AKKA/LAA pārstāvēto autoru interesēm. Par šo spriedumu SIA "Star FM" iesniegusi apelācijas sūdzību. Ar 2011.gada 28.marta lēmumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija atcēla Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2009.gada 27.marta spriedumu daļā, ar kuru atstāta bez izskatīšanas SIA "Star FM" pretprasība pret AKKA/LAA, nolemjot lietu šajā daļā nosūtīt izskatīšanai Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesai. Vienlaicīgi tiesa nolēma apturēt tiesvedību civillietā AKKA/LAA prasībā pret SIA "Star FM", līdz Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa pieņems nolēmumu SIA "Star FM" pretprasībā pret AKKA/LAA. Diemžēl, 1.instances tiesa uzreiz nenoraidīja SIA "Star FM" pretprasību, bet atstāja to bez izskatīšanas. Rezultātā lietas izskatīšanas gala termiņš ir jāgaida vēl vairāku gadu garumā.

Radio SWH

Ar A/s "Radio SWH" ir divas tiesvedības: **1) AKKA/LAA prasība** Vidzemes priekšpilsētas tiesā celta pret A/s "Radio SWH" 2008.gada 20.jūnijā. Lieta tika skatīta 2009.gada 20.aprīlī. Tiesnese Ilze Ošiņa pieņēma A/s "Radio SWH" iesniegto pretprasības pieteikumu ar lūgumu atzīt par noslēgtu licences līgumu par muzikālo darbu izmantošanu tā 2003.gada 7.oktobra redakcijā, nosakot līguma darbības termiņu līdz 2010.gada 31.decembrim un nosakot atlīdzību līguma 3.1.punktā — 2%. AKKA/LAA tiesas sēdē iesniedza prasības pieteikumu par autortiesību aizsardzību, par kompensācijas piedziņu par autortiesību pārkāpumiem grozījumus un papildinājumus, precizējot piedzenamās kompensācijas aprēķinu par periodu no 2007.gada 1.janvāra līdz 2007.gada 1.martam un paliecinot zaudējumu summu par periodu no 2007.gada 1.marta līdz 2008.gada 31.decembrim. Latvijas Republikas Rīgas apgabaltiesa 2010.gada

➡ turpinājums no 17.lpp 14.decembrī pieņēma lēmu-
mu par tiesvedības apturēšanu līdz brīdim,
kamēr likumīgā spēkā stājas tiesas nolē-
mums zemāk minētajā civillietā.

2) 2006.gada 10.novembrī A/s “Radio
SWH” Rīgas apgabaltiesā iesniedza prasī-
bas pieteikumu pret AKKA/LAA par
licences līguma izpildīšanu ar lūgumu
“uzlikt par pienākumu AKKA/LAA izpildīt
ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas
2003.gada 23.oktobra spriedumu lietā
Nr.PAC—460 par noslēgtu atzīto licences
līgumu par tiesībām izmantot autoru muzikā-
los darbus radio programmās tā 2003.gada
7.oktobra redakcijā, ar tiesas noteikto līguma
3.1.punktā norādīto atbildību autoriem 2%
(divi procenti) apmērā uz laiku līdz
2007.gada 31.decembrim”.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas
2008.gada 31.janvāra tiesas spriedumu
prasība noraidīta. Izskatot A/s “Radio
SWH” apelācijas sūdzību, Rīgas apgabal-
tiesas Civillietu tiesas kolēģija prasību
apmierināja daļēji un atzina par pagarinātu
līdz 2007.gada 31.decembrim ar
Augstākās tiesas par noslēgtu atzīto licen-
ces līgumu par tiesībām izmantot autoru
muzikālos darbus radio programmās
2003.gada 7.oktobra redakcijā, pārējā daļā
prasību noraidīja. Par šo spriedumu
AKKA/LAA iesniedza kasācijas sūdzību.
Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāts ar 2011.gada 12.janvāra spriedumu
atzina, ka apelācijas instances tiesas sprie-
dumu nevar atzīt par likumīgu un pamato-
tu, tādēļ **AKKA/LAA kasācijas sūdzība
apmierināma** un nosprieda lietu nodot
jaunai izskatīšanai apelācijas instances
tiesā.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2011.gada 11.apriļa
spriedumu A/s “Radio SWH” prasība pret
AKKA/LAA ir **pilnībā noraidīta** un no
A/s “Radio SWH” par labu AKKA/LAA
piedzīti izdevumi advokāta palīdzības
samaksai Ls 1261,30. A/s “Radio SWH”
kasācijas sūdzība par šo spriedumu ir pie-
ņemta izskatīšanai 2011.gada 12.jūnijā.
Lietas izskatīšanas datums kasācijas instan-
cē vēl nav nozīmēts.

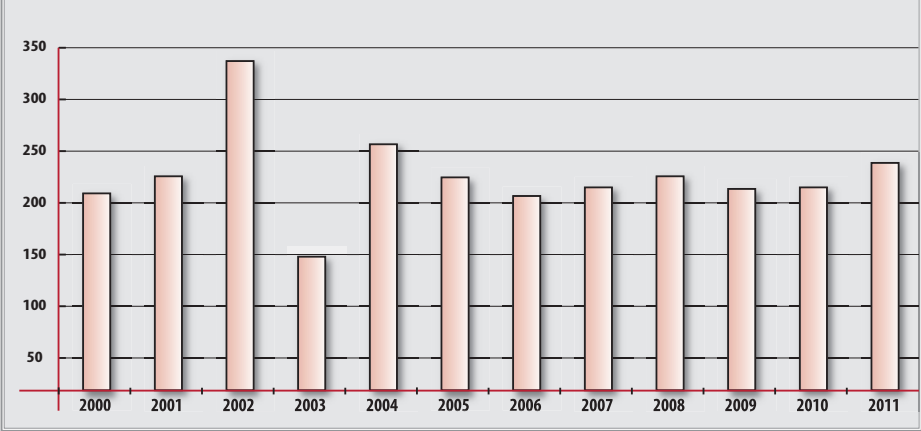
Patlaban gatavojam jaunu prasību pret A/s
“Radio SWH” ar lūgumu aizliegt A/s
“Radio SWH” izmantot AKKA/LAA pār-
stāvētu autoru muzikālos darbus raidīšanai
ēterā un vienlaicīgai publiskošanai interneta
tīklā A/s “Radio SWH” veidotajās četrās
programmās — “Radio SWH”, Radio
SWH+”, Radio SWH Rock” un “Spin
FM”. □

Ance Krastiņa,
AKKA/LAA Raidorganizāciju nodaļas vadītāja

Sadalītā autoratlīdzība (2011.g. 1.janvāris — 2011.g. 16.decembris)

Procesa raksturotājs	No gada sākuma
Sadalītās atlīdzības lielums pa tiesību veidiem kopā	2 490 685.95
Publiskais izpildījums — muzikālie darbi	656 434.93
Publiskais izpildījums — horeogrāfiskie darbi	59 432.16
Radio, raidīšana — muzikālie darbi	111 999.54
Reģionālie radio, raidīšana — muzikālie darbi	5 883.39
Komercriadio, raidīšana — muzikālie darbi	14 508.85
Reproducēšana — muzikālie darbi	50 477.51
Teātri, publiskais izpildījums — dramatiskie darbi	139 325.93
Reproducēšana un tālākpārdošana — vizuālās mākslas darbi	12 818.24
No ārzemju organizācijām — muzikālie darbi	73 380.42
No ārzemju organizācijām — dramatiskie darbi	28 432.35
Publiskais izpildījums — audiovizuālie darbi	16 955.16
Reproducēšana — audiovizuālie darbi	694.98
Izdevniecības, reproducēšana — literārie darbi	15 725.79
No ārzemju organizācijām — vizuālās mākslas darbi	6 494.52
No ārzemju organizācijām — audiovizuālie darbi	341.30
No ārzemju organizācijām — literārie darbi	560.83
Nepieprasītā .atlīdzība	15 811.63
Televīzija, raidīšana — muzikālie darbi	35 780.97
Televīzija, raidīšana — literārie darbi	222.14
Televīzija, raidīšana — horeogrāfiskie darbi	1 284.90
Televīzija, raidīšana — dramatiskie darbi	8 359.41
Televīzija, reproducēšana — literārie darbi	682.02
Nesēja atlīdzība — muzikālie darbi	13 197.74
Nesēja atlīdzība — literārie darbi	1 567.92
Nesēja atlīdzība — dramatiskie darbi	2 642.17
Nesēja atlīdzība — audiovizuālie darbi	5 681.90
Nesēja atlīdzība — muzikālie darbi audiovizuālos darbos	972.20
Publiskais izpildījums — literārie darbi	13 661.73
Reģionālās televīzijas, raidīšana — muzikālie darbi	600.09
Komerctelevisijas, raidīšana — muzikālie darbi	31 720.09
Radio, raidīšana — literārie darbi	29 399.72
Kabeļtelevīzijas, retranslēšana — muzikālie darbi	29 085.57
Kabeļtelevīzijas, retranslēšana — vizuālie darbi	8 956.96
Kabeļtelevīzijas, retranslēšana — audiovizuālie darbi	29 240.98
Kabeļtelevīzijas, retranslēšana — literārie darbi	760.47
Kabeļtelevīzijas, retranslēšana — rezerves fonds	5 047.69
Internets — muzikālie darbi	1 316.80
Ārzemju organizācijām (kabeļtelevīzijas, retranslēšana)	263 048.90
Ārzemju organizācijām (publiskais izpildījums, raidīšana)	730 718.64
Depozītprocenti	1 775.67
Publiskais patapinājums	65 683.74

Autoru pilnvarojuma līgumu ar AKKA/LAA noslēgšanas dinamika

Francijas autoru biedrība par izglītošanu intelektuālā īpašuma jomā

Francijas autoru biedrība SACEM
2011.gada oktobrī rikoja starptautisku
konferenci, kuras galvenā tēma bija sabiedrī-
bas izglītošana saistībā ar intelektuālo īpašu-
mu, kas digitālajā ērā ieguvusi īpašu nozīmī-
bu. Tika uzsvērts, ka svarīgi informāciju par
intelektuālā īpašuma aizsardzību pasniegt
gados jauniem cilvēkiem, lai viņi saprastu un
akceptētu, ka autoru darbu aizsardzība
nepieciešama, lai finansētu rītdienas
kultūru. □

Autortiesību bezgalības balvas 2011 sarīkojuma viesi
mākslinieki Ivars Poikāns
un Andrejs Ģermanis

Autortiesību bezgalības balvas 2011 laureāti
Aivars Banka, Andra Manfelde un Maira Asare

Gints Mālderis Autortiesību bezgalības balvu saņēma par
fotogrāfiju izmantojumu grāmatā “Latviešu teātris no
pirmsākumiem līdz mūsdienām”, kā arī citos izdevumos

Mūzikas pārdošanas apjomi nepalīelināsies līdz pat 2015.gadam

Finanšu kompānija *Barclays Capital*, bal-
stoties uz datu analīzi par mūzikas pār-
došanu pasaules piecās lielākajās valstīs, seci-
nājusi, ka mūzikas pārdošanas apjomi tuvā-
kajos gados turpinās sarukt. *Barclays* dati
sola, ka Francijā, Japānā, ASV un
Lielbritānijā mūzikas produktu pārdošanas
kāpumu varētu gaidīt vien 2015.gadā, bet
Vācijā — 2016.gadā. *Barclays* arī prognozē
mūzikas tirgus ienākumu pazemināšanos
tuvākajos divos gados, kas 2014.gadā varētu
sasniegt pat 15,05 miljardu lielu kritumu. □

Rhapsody nopirkusi Napster un aizvērusi tā vietni

Aizvērts viens no populārākajiem failu
apmaiņas portāliem *Napster*. Portāls
tika pārdots 2011.gada 7.decembrī, zaudējot
kauju, lai tā vietni pārvērstu par legālu
mūzikas servisu. Šobrīd *Napster* abonenti
tiek pāradresēti uz *Rhapsody* vietni, kur
viņiem tiek dots izmēģinājuma laiks un
Rhapsody klienta abonenta sākuma atlaide.
Portāla īpašnieki ir apmierināti ar darījumu
un apstiprina, ka bijuši ieinteresēti pārņemt
Napster klientus un kompānijas portfolio
savā biznesā. *Spotify* valdes loceklis Šons
Parkers, viens no *Napster* failu apmaiņas
vietnes dibinātājiem, sacīja, ka *Rhapsody* ir
realizējusi Sona Faninga un viņa paša ieceri,
uz kuru viņi tiekušies jau 1999.gadā. □

Kabeļtelevīzijas industrijai nepieciešami jauni abonenti

Liels skaits cilvēku, kas iepriekš aboneja
kabeļtelevīziju pakalpojumus, sākuši no
tās atteikties. *Credit Suisse* mediju analītiķis
Stefans Aningars apgalvo, ka šodienas pus-
audži nekad neklūs par kabeļtelevīziju klien-
tiem, jo, brīvi piekļūstot saturam internetā,
viņi neredz vajadzību par to maksāt. Tas ir
milzu risks raidorganizāciju industrijai.
Paredzams, ka tuvāko divu gadu laikā abo-
nentu skaits Eiropā samazināsies vismaz par
200 000, nokritot līdz 100,5 miljoniem abo-
nentu. □

Krievijā pieaug legālais tiešsaistes video tirgus

Jon&Partners Consultancy ziņo, ka
Krievijas lietotāji atbalsta ideju maksāt

par filmu un video skatīšanos internetā.
Pētījums parāda, ka, lai gan lielākā daļa
interneta lietotāju dod priekšroku skatīties
filmas tiešsaistē, neko par tām nemaksājot,
pieaug to cilvēku skaits, kuri maksā par
saturu. Piemēram, no aptaujātajiem respon-
dentiem to dara 26%, līdz ar to pētījuma
autori prognozē, ka ieņēmumi no 1,7 milj.
dolāru 2011.gadā varētu palielināties līdz 40
milj. dolāru 2016.gadā. Savukārt legālo
pakalpojumu pieaugums tādos portālos kā
Ivi, *Videomore* un *Zoomby* ir piesaistījis rek-
lāmdevēju interesi, un tas ieņēmumus no
reklāmas varētu palielināt no šobrīd iekasē-
tajiem 18 milj. dolāru līdz 280 milj. dolāru
2016.gadā. □

Japāna nav gatava e—grāmatām

Vairāk nekā 50% Japānas iedzīvotāju šo-
brīd nav ieinteresēti lasīt e—grāmatas
(*Net Mile* pētījumu grupa) . Pētījumā pieda-
lījās 600 Japānas un 450 Ķīnas iedzīvotāju.
Pētījuma veicēji bija pārsteigti par abu res-
pondentu grupu kraso atšķirību lasīšanas
paradumu ziņā. Kamēr 58% japāņu sacīja,
ka nekad nelsās e—grāmatas, tikai 4,5%
ķīniešu apgalvoja to pašu. Izrādījās, ka tikai
10% japāņu ir kaut reizi lejuplādējuši e—
grāmatu, pretēji 70% ķīniešu, kuri to bija
darījuši. Digitālo grāmatu izdevēji šo parādī-
bu mēģinājuši skaidrot ar to, ka e—grāmatu
tirgus vēl nav sasniedzis briedumu. Pareizs
varētu būt pieņēmums, ka, lai arī japāņu lie-
totāji atbalsta jaunākos tehnikas sasniegu-
mus, viņi priekšroku dod kvalitātei, ko
nodrošina labs iespieddarbs. Kā vēl viens
iemesls tiek minēta abu valstu atšķirīgā
demogrāfiskā situācija — Japānas iedzīvotā-
ju vidējais vecums ir daudz lielāks nekā
Ķīnas iedzīvotājiem. □

Nēderlande vērsīsies pret pirātismu internetā

Nēderlande gatavojas ieviest papildināju-
mus likumdošanā attiecībā uz nelegālu
autoru darbu lietošanu, neskatoties uz faktu,
ka priekšlikumam nav liela atbalsta. Valsts
drošības un iekšlietu ministrijas sekretārs
Freds Tēfens, decembra sākumā uzstājoties
ar runu parlamentā, paziņoja par plānu iero-
bežot pirātismu autoru darbu izmantošanā.
Izstrādāto priekšlikumu viņš pamatoja ar
spiedienu no Eiropas Komisijas. Viņš uzsvē-
ra, ka līdz šim autoru labā strādāja vien
likumdošanā noteiktā nesēju atlīdzība.
Turpmāk paredzēts ar likumu aizliegt lejup-
lādēt filmas un mūziku no nelegālām viet-
nēm (līdz šim šāda norma attiecās vienīgi uz
datorspēlēm un programmatūru). □

Melnbaltās draudzenes

Iepriekšējā "AKKA/LAA Ziņu" numurā publicēto krustvārdu miklu pareizi nav atrisinājis neviens no miklas minētājiem. □

Komponists Roberts Lejasmēijers un Guntara Rača dziesmas "Rīts vēl tālu" izpildītāja Candy

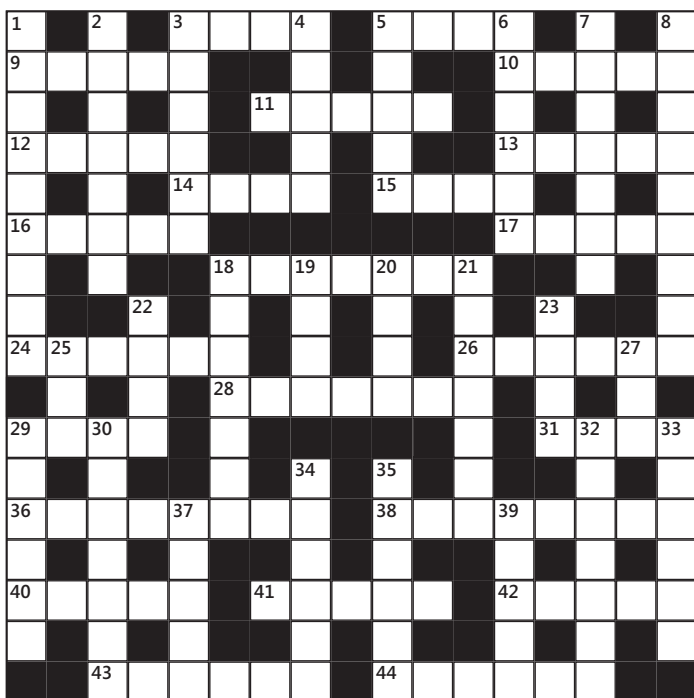
Iepriekšējā biļetena "AKKA/LAA Ziņas Nr.33" krustvārdu miklas atminējums

Horizontāli. ⇄

1. Limjēri. 4. Skulmes. 10. Rienci. 11. Tukums. 12. Gernika. 13. Idioma. 14. Repins. 15. Nespēks. 18. Mednis. 20. Legato. 22. Kalna. 24. Mamma. 25. Blūzs. 27. Imagine. 28. Tekas. 29. Amati. 30. Istvuds. 31. Lapsa. 33. Tuvāk. 39. Balu. 40. Irbe. 41. Genesis. 42. Aļaska. 43. Skalds.

Vertikāli. ⇅

1. Lordi. 2. Mieži. 3. Reigani. 5. Katarse. 6. Mauri. 7. Sists. 8. Bards. 9. Koinē. 16. Eskimosi. 17. Klaunāde. 19. Dumka. 21. Aplam. 23. Līgava. 24. Metallica. 26. Slieknsis. 32. Swans. 34. Umbra. 35. Puga. 36. Dons. 37. Kāsa. 38. Kiss.

Atrisinātajā krustvārdu miklā saskaitiet attiecīgos burtus, kas norādīti atbildes kupona kvadrātos un aiz kola ierakstiet to skaitu. Aizpildītu atbildes kuponu līdz 2012.gada 31.janvārim atsūtiet uz AKKA/LAA: A.Čaka 97, Rīga, LV—1011 ar norādi "Krustvārdu mikla". Kuponi, kuros pareizi būs norādīts attiecīgo burtu skaits, piedalīsies izlozē, kur trīs no sūtītājiem saņems balvu — vērtīgu grāmatu.

Horizontāli. ⇄

3. Populāra britu grupa, 2010.gadā uzstājās festivālā "Positivus". 5. Amerikāņu rokmuziķis, visvairāk zināms kā ģitārists, dziedātājs un dziesmu autors, ir koncertējis Rīgā. 9. A.Tolstoja pasakas tēli — runcis Bazilio un lapsa ... 10. Dziedātāja, pasaulē pazīstama kā Kaboverdes mornu izpildītāja, ir vairākkārt koncertējusi Rīgā (1941—2011). 11. Viens no mūsdienās pazīstamākajiem Mikelandželo darbiem, marmora veidotā skulpturālā grupa — mirušā Kristus apraudāšana. 12. Ē.Pozemkovska dziesma ar M.Čakla vārdiem "Ziemā tilti ir ...". 13. Metālkalējs, piedalījies latviešu tautas brīvības simbola — Brīvības pieminekļa zeltīto zvaigžņu kalšanā. 14. Vairākdalīgs vokāls vai vokāli instrumentāls reliģiska satura skaņdarbs — katoļu liturģijas mūzikas daļa. 15. P.Korneja luga, kādreiz iestudēta Dailes teātrī. 16. Indiešu priesteriene kādā franču liriski romantiskā operā. 17. Deja, kuras ritms bija galvenais Riodeženeiro karnevāla laikā. 18. Pielaidīgas. 24. Pasaulē pazīstams itāļu 20.gs. modes dizainers. 25. Modelis, arī daba kā paraugs tēlotājmākslā. 26. Daba (tēlotājā mākslā). 28. Latvijas pilsēta, kurā uzstādīts betonā veidots krokodils — piemiņas zīme A.Blūmentālam, krokodilu medniekam Austrālijā. 29. 20.gs. 50.—os gados Amerikā tapis mūzikas žanrs — vokāli instrumentāli skaņdarbi, kam raksturīgs akcentēts ritms. 31. Plīknis. 36. Dantes Aligjēri mīlētā un apdziedātā jaunava. 38. Apzināti apmelojošs, apvainojošs sacerējums. 40. Materiāls, ko izmanto vitrāžu izgatavošanai. 41. Īpaši latviešu tautas tērpa piederumi. 42. Isas muzikālas filmiņas. 43. Ierīce estampu izgatavošanai. 44. Latviešu dziedātājs, kopā ar Jelgavas Tirkizilās krāsas kori piedalījās šovā "Koru kari 2".

Vertikāli. ⇅

1. Dziedoša, brīvi un plaši plūstoša melodija. 2. 1980.gadā bruņinieku kārtā iecelts britu izcelsmes Holivudas režisors. 3. Franču rakstnieks, romānu "Karmena" autors. 4. Proza. 5. Skaņu ilgumu savstarpējās attiecības. 6. Ar kino filmu demonstrēšanu saistīts termins. 7. 20.gs. sākumā modernisma virziens franču glezniecības skolas ietvaros. 8. Mūzikas instruments, kura izplatīšanās aizliegumu ASV prezidents Baraks Obama pagarināja līdz 2020. gadam. 18. Formas, formu īpatnību kopums, kas uztverams ar redzi. 19. Rinda no R.Paula un V.Artava "Mednieku dziesmas": "Ak šausmas, no krūmiem tik vecmeitas...". 20. Amerikāņu popzvaigzne, kura, saņemot četras balvas, triumfēja MTV Eiropas mūzikas balvu pasniegšanas ceremonijā Belfāstā. 21. Skaņa, kas var veidot zilbi. 22. Trīskārtējs Autortiesību bezgalības balvas 2011 laureāts. 23. " ... Puse", grupa, kura kopā ar Aiju Andrejevu ierakstīja dziesmu "Ave Pali". 25. Abreviātūra — Autoru intelektuālās darbības autortiesību realizācijas un aizsardzības biedrība Krievijā. 27. Aliterācija V.Plūdona rindā: "un rūpu rūpām ... aiz rata rats". 29. Jautājums, kam jāatrod atrisinājums. 30. Amerikas rokmuziķis, multiinstrumentālists, četru Grammy balvu laureāts, ir koncertējis Rīgā. 32. Mākslas zinātņu nozare. 33. Latviešu aktieris, lomas izrādēs "Princis un ubaga zēns", "Kapu svētku PR". 34. Politīķe, kuru atveido Merila Strīpa, F. Loida jaunajā filmā. 35. Ar eksministra J.Dūkļa piedalīšanos uzņemtas pilnmetrāžas dokumentālās filmas (1979.gadā saņēma Lielo Kristapu) režisors. 37. Akmeņi ar rupji aptēstu virsmu, izmanto arhitektūrā. 39. A.Miziša dokumentālā filma par Latvijas izceļotājiem Brazīlijā — "Jaguāra ...".

Jura Sosnovska krustvārdu mikla

Pateicamies visiem, kas iesaistījās miklas minēšanā, un vēlām veiksmi turpmāk!

Atbildes kupons	Vārds:	Uzvārds:	Tālrunis:
I:	U:	V:	